

Crnogorski glasnik

GODINA XI. _ BROJ 64. _ SRPANJ-KOLOVOZ / JUL-AVGUST_ 2010.



PREDSJEDNIK JOSIPOVIĆ U CRNOJ GORI	3
PETROVDANSKI SABOR NA PLATKU	4
DAN DRŽAVNOSTI CRNE GORE	
Svečani prijem u Zagrebu	14
Svečana akademija u Rijeci	16
Tribina „Crnogorska sadašnjost“	17
Polaganje vijenaca na Maloj Učki	18
Projekcija filma „Lelejska gora“	19
DA IH NE ZABORAVIMO!	
Životni put antifašiste Uroša Martinovića	20
DANI CRNOGORSKE KULTURE 2010.	
Izložba akademskog slikara Branislava Sekulića	22
Koncerti crnogorskih gitarista u Hrvatskoj	24
OČUVANJE I UPOZNAVANJE BAŠTINE	
Tradicionalni posjet Peroju	26
Ljetnja škola „Crna Gora moja postojbina“	26
DJELOVANJE NZCH I VIJEĆA CRNOGORACA	
Sjednica Vijeća u Zagrebu	27
Skupština Društva „Bujština“ u Umagu	27
IZ CRNE GORE I SVIJETA	
Stogodišnjica proglašenja Crne Gore kraljevinom „Stenjež“ svjedok istinske umjetnosti	28
ORIJINALI	
Crnogorski narodni humor u anegdotama	31
ZAVIČAJNI TURIZAM	
Posjeta Crnoj Gori	32
U ULOZI PUTOPISCA	
Mediteranski put splitskih Crnogoraca	34
GALERIJA „MONTENEGRINA“	
Izložba fotografija „Boka – nekad i danas“	37
Izložba slika Štefice Cerjan Stefanović	38
Filatelija Crne Gore	39
CRNOGORSKI MOZAIK	
Kako je Knjaz postao Kralj?	40
FILATELISTIČKA PRIČA	43
GALERIJA „MONTENEGRINA“	43
NOVI NASLOV	43
STOGODIŠNJICA PROGLAŠENJA KRALJEVINE	44

Čestitamo



Petrovdan



Dan državnosti Crne Gore



Dan ustanka crnogorskog naroda protiv fašizma

Izdavači:
**NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE
 i VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
 GRADA ZAGREBA,**
 Zagreb, Trnjanska cesta 35, Tel/Fax: 01/6197 078, 01/ 6314 263,
 E-mail: nzch@net.amis.hr, vijececrn@net.amis.hr,
montenegro@net.amis.hr
 Internet adresa: www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr
 Za izdavača: **dr. sc. Radimir Pavičević**
 i **prof. emer. dr. sc. Veselin Simović**
 Glavni i odgovorni urednik: **Zoran Drašković**
 Redakcija: **Jovan Abramović, Zoran Drašković, Stevo Đurašković, Nenad Ivanović, Danilo Ivezić, Dragutin Lakić**
 Rukopisi se ne vraćaju. Naklada / Tiraža: 1000

Politika afirmacije manjina kao mostova saradnje

PREDSJEDNIK REPUBLIKE HRVATSKE U ZVANIČNOJ POSJETI CRNOJ GORI



U okviru službenog posjeta Crnoj Gori hrvatski predsjednik Ivo Josipović boravio je u petak (2.7.) u Kotoru gdje se sastao s crnogorskim predsjednikom Filipom Vujanovićem, gradonačelnicom Kotora Marijom Čatović te generalnim konzulom RH u Kotoru Božom Vodopijom. Predsjednik Josipović u kotorskom Pomorskom muzeju sastao se s predstavnicima hrvatskih udruga i hrvatske manjine te razgovarao o njihovom aktualnom statusu u Crnoj Gori. Hrvatska manjina, kako je rečeno, odigrala je važnu ulogu u osamostaljenju Crne Gore. Problema u prošlosti bilo je dosta, međutim ono što ohrabruje su sve bolji odnosi između dvije zemlje kojima je zajednička politika zaštita manjinskih prava i afirmacija manjina, naglasio je hrvatski predsjednik. On je izrazio zadovoljstvo i bogatom kulturnom aktivnošću Hrvata u Boki Kotorskoj.

Predsjednik Vujanović u izjavi za medije je rekao da dijeli ocjene sa predsjednikom Josipovićem o zajedničkom naporu da se manjine afirmišu kao mostovi saradnje između dvije države. Predsjednik je iskazao zahvalnost za položaj crnogorske manjine u Hrvatskoj kroz vrlo odgovoran i ozbiljan napor koji se ulaže da se obezbijedi crnogorskoj manjini sve što je neophodno da se sačuva njen identitet. On je istakao da jednako takvu obavezu imamo u Crnoj Gori prema hrvatskoj manjini, gdje je napravljena kvalitetna ustavna podloga za to, a u završnoj fazi je donošenje izbornog zakona, koji će kroz sugestije Venecijanske komisije obezbijediti autentično predstavljanje manjina u crnogorskom Parlamentu. Sve što je promocija hrvatske manjine i čuvanje njenog identiteta dobija dobru logistiku i nastavićemo sa naporima i na nivou opština i države da se to i dalje afirmišu kao državna politika Crne Gore, istakao je predsjednik i iznio uvjerenje da je posjeta predsjednika Josipovića bila prilika da se saopšti da nesumnjivo vodimo politiku koja afirmišu manjine i da će to biti konstanta države Crne Gore.

(Izvor: Portali Predsjednika Republike Hrvatske i Predsjednika Crne Gore)

Platak 10. 07. 2010.

PETROVDANSKI SABOR CRNOGORACA HRVATSKE



Veliki broj uzvanika i gostiju iz Crne Gore, Slovenije, Srbije i Hrvatske na Petrovdanskom saboru 2010. svečano je obilježilo ovaj značajni praznik crnogorskog naroda. Svečanošću – koju su i ove godine organizirale Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Nacionalna zajednica Crnogoraca Rijeke, a uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine Hrvatske – obilježen je i Dan državnosti kao i Dan oružanog ustanka 13. jul.

Saboru su prisustvovali iz Crne Gore: potpredsjednik Skupštine Crne Gore Rifat Rastoder, predsjednik Matice crnogorske Branko Banjević i direktor Centra za iseljenike dr. sc. Milan Vukčević, a iz Hrvatske: predstavnik Primorsko-goranske županije Branko Škrobonja, pročelnik Ureda župana PGŽ, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Aleksandar Tolnauer, prvi sekretar Ambasade Crne Gore u Republici Hrvatskoj Branislav Karadžić te predstavnici udruženja crnogorskih iseljenika iz Slovenije „Morača“ i „Izvor“, kao i članovi udruženja i društava koji djeluju u okviru Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske. Prvi put su Petrovdanskom saboru prisustvovali i učestvovali u programu predstavnici crnogorskih iseljenika iz Lovćenca, Udruženje Crnogoraca „Krstaš“ i CKPD „Princeza Ksenija“ na čelu s predsjednikom „Krstaša“ Nenadom Stevovićem.

Najprije je predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeke mr. sc. Jovan Abramović pozdravio sve prisutne i zaželio im dobrodošlicu, a potom je dao riječ predsjedniku Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr. sc. Radomiru Pavićeviću, koji je govorio o značaju ovih datuma koje slavimo te o cjelokupnom radu Zajednice u proteklom periodu. Prisutnima su se potom prigodnim riječima obratili gg. Rifat Rastoder, Aleksandar Tolnauer, Nenad Stevović i Branko Škrobonja.

U kulturnom dijelu programa nastupili su „Assa voce“ (Podgorica), „Izvor“ i „Morača“ (Kranj, Slovenija), CKPD „Princeza Ksenija“ (Lovćenac, Srbija), „Peroj 1657“ (Peroj), „Montenegro“ i „Bulbuli“ (Zagreb) i „Montenegrina“ (Rijeka).

Sportska takmičenja održana su u šahu, streljaštvu, bacanju kamena, skoku iz mjesta i potezanju konopa. Na kraju saborovanja najuspješnijim ekipama su podijeljene diplome i pehari. Diplome su takođe uručene najmlađem (Kranj) i najstarijem učesniku takmičenja (Pula) te za fair-play (Zagreb). Sveukupni pobjednik je ekipa „Peroj 1657“.

Dragutin Lakić

Riječ dr. sc. Radomira Pavićevića:

PITAJMO SE DOKLE SMO STIGLI U SVAKOJ SREDINI !

«Čestitam Vam Dan državnosti Crne Gore. Ponosan sam na vas što ste došli u tolikom broju i doveli svoje prijatelje. Od 13. jula 1878. kada je na berlinskom kongresu Crna Gora najzad priznata kao suverena evropska država, preko Dana prvog opštenarodnog ustanka 1941. u Evropi, preko Dana državnosti koji je od 1944. kontinuirano obilježavan do dočekane, sudbonosne 2006., s obnovom pune suverenosti crnogorske države svi su ti datumi uklesani u naša srca kao međaši našeg nacionalnog samopoštovanja i kao stamen zalag naše budućnosti. Ponosni smo na patriotsku zrelost građana Crne Gore koji su 2006. uz nezanemarivo učešće iseljeničtva obnovili njenu državnost dajući iseljeničtvu oslonac ne samo za očuvanje nego i obnovu crnogorskog bića asimiliranog po mnogim zemljama po svijetu. NZCH već 19. put obilježava 13. jul – dan državnosti naroda koji je znao ne samo čuvati sebe nego i druge čuvati od sebe. 18. put ova zajednica u okviru manifestacija za očuvanje tradicija svog naroda okuplja se na Petrovdanski sabor – vjekovno okupljalište crnogorskog naroda, polažući račun što je napravila od prethodnog skupa.



Sve vas skupa pozdravljam i dobro nam došli! Pozdravljam naše goste: predstavnike institucija iz matične države, iz Hrvatske, udruženja crnogorskih iseljenika iz susjednih država, predstavnike diplomatskog kora. Poslani telegrami predsjednika Hrvatske i Crne Gore, predsjednika oba parlamenta i premijera obje vlade će biti pročitani.

NZCH i njena udruženja jačaju iz godine u godinu sa povećanjem broja pripadnika crnogorskog bića i svih iseljenika iz CG na našim skupovima i u članstvu. Taj proces nije zaustavljen od grupice ljudi koji nisu prošli na izborima u rukovodstvo svojih udruženja pa ta udruženja pokušavaju razbiti osnivanjem drugih na štetu ukupnog bića.

Nivo ostvarene kulturne autonomije je djelo velikog broja naših članova u 9 udruženja, koja zahtijeva i dalje kadrovsko jačanje udruženja. Novi organizacioni oblik – u svakoj županiji samo po jedno udruženje – je ostvaren u 6 županija a nadamo se i u 7-oj uskoro. Udruženja i Zajednica time dobijaju nenadoknadiv kadrovski potencijal koji je temelj stabilnosti naše prepoznatljive kulturne autonomije. Vrata su otvorena za sve koji žele dati doprinos kvaliteti programa u svojoj županiji. Udruženja ćemo ojačati prije svega okupljanjem mlađe generacije crnogorskog bića i svih iseljenika iz Crne Gore sa zadatkom da uz čuvanje temeljnog izvornog identiteta lakše razvijamo transgeneracijski osobni pluralni identitet. Doseg ostvarene kulturne autonomije ne možemo dalje razvijati bez potpunog uključivanja mladih (rođenih u Hrvatskij) sa najmanje 50% u rukovodstva udruženja koji će do ulaska Hrvatske u EU osmisliti i preuzeti brigu osmišljavanja i realizacije programa. Očuvanje identiteta je obaveza prije svega svakog pojedinca kojima su rukovodstva naših udruženja i zajednice osmislili programe po najvećim standardima kojima uz očuvanje identiteta ostvaruju solidnu integraciju u biće hrvatske države očuvanjem potomaka od asimilacije.

I ove godine potrebno je naglasiti i pohvaliti nosioce programa koje smo realizirali.

Izašlo je 6 brojeva sve kvalitetnijeg „Crnogorskog glasnika“ što je doprinos prije svega glavnog urednika dr. sc. Zorana Draškovića. Njegovu redakciju ojačati ćemo sa novim kadrovima iz udruženja.

Biti će više tekstova na crnogorskom jeziku.

Tiskali smo 9 knjiga. Knjiga prof. dr. sc. Dragutina Lalovića „*Države na kušnji*“ (biblioteka *LUČA*), izašla prošle 2008. godine, koja jasno ukazuje na sve političke procese u naše dvije države koji su bili kočnica za razvoj demokratskih procesa.

Predstavljena je u Novinarskom domu u Zagrebu u prošloj godini uz učešće renomiranih politoloških stručnjaka današnjice: prof. dr. sc. Jovan Mirić, prof. emer. dr. sc. Ivan Prpić, prof. dr. sc. Milan Podunavac, prof. dr. sc. Damir Grubiša, autor prof. dr. sc. Dragutin Lalović i moderator novinar i publicista Duško Marović Čizmić. Predstavljanju je prisustvovao preko 250 učesnika, gostiju i uzvanika. U istoj biblioteci izašla je knjiga prof. dr. Daga Strpića „*Karl Marks i politička ekonomija Moderne*“.

U 2009. godini izašle su slijedeće knjige: Sreten Asanović „*Zvijezde padaju*“; Dragan Radulović „*Vitezovi ništavila*“; iz edicije *ZELENI SVESCI* u suradnji s „Izdanjima antibarbarusa“ i „Plime“ dvije knjige: Vladimir Vojinović „*Priče iz Montanara*“ i Andrej Nikolaidis „*Sunčani dan na La Plaza de la Constitucion*“; Nikola I Petrović Njegoš „*Rat crnogorski*“ – izbor Branko Banjević; Miloš Milošević „*Za ruke se držimo*“ – kao zajednički projekt s Hrvatskom građanskim društvom iz Kotora i Marinko Mijović „*Bio je obilježen zato mu na grobu nema obilježja – aforizmi*“. Predstavnici NZCH su se uključili u aktivnosti oko predstavljanja knjige Don Branka Sbutege „*Sebedarje*“ u organizaciji Bokeljske mornarice 809 Zagreb, kao i predstavljanja knjige Dimitrija Popovića „*Raspeće strasti*“. U predstavljanju „*Crnogorske književnosti diskontinuiteta*“ učestvovali su književnici: Jelena Nelević, Vladimir Vojinović i Jovan Nikolaidis (moderator: Predrag Lucić).

U periodu od 1. 1. 2009. do 31. 12. 2009. organizirano je 39 izložbi: Zajednica u Splitu 4, Zajednica u Osijeku 12 (u Osijeku, Valpovu i Belom Manastiru.), udruženja u Istri 4 izložbe, Zajednica Rijeka 6 izložbi i Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb 10 izložbi u našoj galeriji i 5 izložbi u galerijama Zagreba i Zagrebačke županije.

Sva udruženja osim Zagreba i Osijeka trebaju ojačati nosioce ovog programa iz gradova županije. Izložbe oranzirati u svim gradovima županije u kojima živi više od 20 iseljenika iz Crne Gore. Na otvaranjima izložbi prisustvovao je veći broj uzvanika i gostiju, ovisno o gradu: od 60 (Osijek) do 220 (Zagreb). Izložbu „*Nacionalni parkovi Crne Gore*“ u Peroju posjetile su, među ostalima, i dvije međunarodne delegacije. Sve izložbe su praćene odgovarajućim tekstom i fotografijama, u lokalnim novinama, „*Crnogorskom glasniku*“, a prilozi o izložbama iz Zagreba, Rijeke i Peroja objavljeni su u *PRIZMI*

Pjevačka grupa „*Montenegro*“ iz Zagreba, broji 20 članova: redovito održava probe svaki ponedjeljak, u Crnogorskom domu, uz stručno vodstvo Ismeta Kurtovića. Nastupili su 6. 4. 2009. u Centru za kulturu Trešnjevka na koncertu skupa s KUD „*Kanjoš*“ iz Budve, na Petrovdanskom saboru 11. 7. 2009., na Lučindanskim susretima 2009. (24. 10. 2009.) i skupa s „*Bulbulima*“ na susretu u Crnogorskom domu 23. 12. 2009.

Pjevačka grupa „*Montenegrine*“ iz Rijeke broji dvanaest članova: najveći dio svoje aktivnosti i nastupa imala je uz Mješoviti pjevački zbor „*Jeka Primorja*“. Nastupili su na niz manifestacija u Primorsko-goranskoj županiji, kao i na Petrovdanskom saboru 2009.

U organizaciji vijeća Rijeke, Primorsko-goranske županije, Splita i Splitsko-dalmatinske županije organizirana su dva izleta u Crnu Goru. Troškove su snosili sami sudionici.

Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Osječko-baranjske županije je učestvovalo u manifestaciji koju je organizirao grad Osijek 5. 4. 2009.

NZCH je organizirala učešće četvero djece iz udruženja članica NZCH kao polaznici Ljetnje škole „*Crna Gora moja postojbina*“ na Ivanovim Koritima u organizaciji Centra za iseljništvo Crne Gore.



Školu su polazili: Roberto Vučetić; Sofija Vučerić, Mihajlo Škoko i Kevin Babić.

Ostvareni su značajni kontakti i zajedničke aktivnosti s organizacijama i vijećima drugih nacionalnih manjina u Rijeci i Zagrebu, što je rezultiralo i većim brojem zajedničkih programa, posebice u Rijeci i Zagrebu. Iako smo podijeljeni u dvije manjine naša suradnja sa pripadnicima islamske vjeroispovijesti iz Crne Gore je primjer kako suradnjom jačamo svoje korijene i vezu sa matičnom domovinom.

NZCH je s Koordinacijom Vijeća crnogorske nacionalne manjine na području RH organizirala Tematsku raspravu „*Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina i Crnogorci*“ u Crnogorskom domu u Zagrebu 7. 11. 2009. Kao uvodničar na Tematskoj raspravi nastupio je predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Aleksandar Tolnauer.

Crnogorska manjina je upisana sa drugim manjinama u preambulu ustava.

Promjenom ustava Republike Hrvatske Kordinacija vijeća je pravna osoba, a čine je županijska vijeća. Crnogorci imaju dvostruko pravo glasa. Čestitam prof. Simoviću. U skladu sa zaključcima zadnje skupštine sva udruženja kao kadrovska baza prvo trebaju napraviti dekulaciju funkcija u udruženjima te u vijećima i uključiti 50% mladih.

NZCH i talijanska manjina su na prijedlog Savjeta imenovane kao manjine koje u goste primaju delegacije manjina iz tranzicijskih zemalja kako bi ih upoznale sa programima kojima jačamo nacionalno biće.

NZCH sa svojim udruženjima sa puno poštovanja obilježava nacionalne praznike Dan nezavisnosti i Dan državnosti u sjedištima udruženja. Zajedno sa crnogorskom ambasadam, Kordinacijom vijeća organizira i centralne proslave Dana nezavisnosti u Zagrebu i Dana državnosti u Zagrebu i Primorsko-goranskoj županiji.

19–ti put NZCH i udruženje u Rijeci organiziraju Petrovdanski sabor, a desete Lučindanske susrete NZCH organizira sa društvom „Montenegro“ Zagreb. Tradicionalnom feštom, u organizaciji DPC „*Peroj 1657*“ – Peroj, obilježena je 353. godišnjica doseljenja Crnogoraca u Peroj.

U želji da damo doprinos izgradnji mostova između Hrvatske i Crne Gore mi u isto vrijeme upoznavanjem kulturnih dosega Crne Gore gradimo jedan od temelja očuvanja identiteta. Prije 7 godina zaposlismo sebe novim programom – „*Dani crnogorske kulture*“, koje smo počeli uz maksimalnu podršku tadašnje ministricke kulture Crne Gore prof. dr. Vesne Kilibarde. Kao i svake godine tako i ove veću pažnju posvjećujem u izlaganju jednom od programa. Ideja predstavljanja crnogorske kulture u Hrvatskoj je jedinstven program prekogranične suradnje Hrvatske i Crne Gore, a realizira ga NZCH i Ministarstvo kulture i medija Crne Gore, Zamtes. HGD organizira „*Dane hrvatske kulture*“ u Crnoj Gori. Započeli smo je prije nego je to preporučila EU. „*Dani crnogorske kulture*“ (2003–2010) sadržajna su okosnica kulturnih programa Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, sretno pronađen oblik njegovanja naše kulturne autonomije i jačanja naše nacionalne samosvijesti, kvalitetnog predstavljanja crnogorskih umjetničkih vrijednosti (glazbenih, slikarskih, kiparskih, kazališnih, filmskih) građanima Hrvatske. To je naš način integracije u hrvatsko

društvo, koji je prepoznat i priznat kao model koji bi mogle slijediti i druge crnogorske iseljeničke grupacije u Evropi, uz potporu državnih i kulturnih institucija Crne Gore. Zamišljeni su kao kvalitetni kulturni programi NZCH, u punoj suradnji i osloncu na Ministarstvo kulture i medija Vlade Crne Gore, kao zajednička briga u njihovu koncipiranju i realizaciji. Programi obuhvataju filmove (igrane i dokumentarne), izložbe (akademske slikara, kipara i karikaturista), kazališne predstave (monodrame i predstave sa do 10 učesnika), koncerte (opernih pjevača, pijanista i gitarista), nastupe folklornih grupa i pjevača narodne i zabavne muzike. Svake godine s Ministarstvom kulture Vlade Crne Gore definiramo programe koji članove naše nacionalne zajednice i zainteresiranu hrvatsku javnost upoznavaju s kulturnim dosezima naše manjine i matične zemlje. Institucionalizirana veza sa matičnom domovinom omogućava dvije suštinske stvari, a to su: izbor najboljih kulturnih vrijednosti koje Crnu Goru predstavljaju i onemogućavanje privatizacije te veze. Dva ministarstva kulture su i u ovim materijalnim nedaćama organizirala niz vrhunskih kulturnih razmjena. U ovoj prilici valja podsjetiti da su prvi „*Dani crnogorske kulture*“ iz već daleke 2003. bili organizirani kao kulturni tjedan, u okviru Lučindanskih susreta. U nekoliko dana upriličene su tribine crnogorskih književnika mlađe generacije iz Crne Gore Balše Brkovića, Ognjena Spahića i Aleksandra Bečanovića (s Igorom Lasićem kao moderatorom); predstavljeno je i književno djelo suvremenog barda Mirka Kovača Posljednjih godina „*Dani crnogorske kulture*“ traju čitavu godinu, a odvijaju se u svim sjedištima naših udruženja, s preporukom da se odvijaju u svim gradovima u kojima živi više od 20 pripadnika naše manjine.

Kroz protekle godine (2003-2010) – ispunjene bogatim i raznovrsnim kulturnim sadržajima, kojima se naša Crna Gora predstavila u svojem najboljem umjetničkom i duhovnom liku predstavljajući svoje multikulturalne vrijednosti – i najzahtjevnija publika mogla je (na 21 koncertu uz 14 učesnika) uživati na koncertima vrhunskih pijanista poput Ratimira Martinovića (tri puta) iz Kotora, Bojana Martinovića (dva puta) sa Cetinja, Milice Vicković iz Kelna, Kosane Radojević iz Podgorice; Romana Simovića (dva puta) prva svjetska violina iz Podgorice Miran Begić (violina) ili pak sjajnih gitarista poput Srđana Bulatovića, Darka Nikčevića, Danijela Cerovića; iz Nikšića i violinista Vili Fernandelija iz Podgorice (od dva do četiri puta). Ili pak u iznimnim pjevačkim nastupima sopranistica Marine Cuce (četiri puta) iz Kotora, mecosoprana Amande Stojović (tri puta) iz Hercegovog, Dua Amarili (dva puta) i sopranistice Aleksandre Vojvodić, uz pratnju Ane Vukezić (klavir) iz Bara. Izvedeni programi mlađe generacije crnogorskih umjetnika oduševili su preko 7000 posjetilaca (samo u koncertne dvorane „*Vatroslav Lisinski*“ i Mramornoj dvorani u Rijeci). Ta talentirana generacija pijanista i gitarista, s osvojenim najprestižnijim međunarodnim nagradama i priznanjima, Crnu Goru čini prepoznatljivom punktom na kulturnom krajoliku svijeta.

U ovoj godini Bojan Martinović i Miran Begić oduševili su 450 posjetilaca za Dan Nezavisnosti Crne Gore. Mlada pijanistica Vedrana Perović nastupa 30.09. u Mramornoj dvorani u Guvernerovoj palači. Najveće oduševljenje građana Hrvatske će biti 6 koncerata gitarista Krivokapica i Cerovića u 7 dana u 6 gradova. Hrvatska publika sa osuševljenjem očekuje crnogorskog Paka!

Jednako impresivan dojam na sve nas ostavile su i samostalne izložbe crnogorskih slikara (10 slikara – od dvije izložbe u 2 grada do 6 izložbi u 6 gradova, a posjetilaca od nekoliko stotina do više od 1500 građana Hrvatske). Uživali smo u slikama baroka starih majstora iz Pomorskog muzeja Kotor, u djelima akademskih slikara Muja Jovičevića sa Cetinja, Natalije Đuranović, Ele Božović i Nikole Simanića iz Podgorice, Maje Đurić iz Budve, Gorana Četkovića iz Sutomora, kipara Miodraga Šćepanovića iz Kolašina i samostalnoj izložbi Voja Stanića. U suradnji s ambasadam Crne Gore u Republici Hrvatskoj i Gradom Zagrebom, u galeriji „*Karas*“ izložba „*Pogled na suvremenu crnogorsku*



Plodnu bilancu upotpunjuju naša udruženja sa 25-39 izložbi u svojim galerijama.

U Hrvatskoj je sada slikarsko djelo Bana Sekulića u trećem gradu, a u devetom mjesecu započinje izložba 33 slikara po izboru ULUCG koja treba proći kroz 10 gradova.

„*Dani crnogorskog filma*“, u sklopu kojih su prikazani filmovi iz povijesti Crne Gore (među kojima se izdvaja „*Krunisanje Kralja Nikole*“ i „*Trinaesti jul*“), dokumentarni filmovi crnogorskih autora (dvije godine po tri predstave u sjedištima naših udruženja). Dokumentarni filmovi crnogorskih režisera po izboru Andra Martinovića (13 režisera, 23 filma Crnogorske kinoteke): Velimir Stojanović „*Utkani tokovi*“, „*Mrtvi grad*“, Boško Bošković „*Kamenom zarobljeni*“, Zdravko Velimirović „*Nokturno za Kotor*“, Vlatko Gilić „*Homo Homini*“, Momir Matović „*Ram za sliku moga zavičaja*“ (filmsko svjedočanstvo Lidije Jovanović), Andro Martinović „*Netaknuti suncem*“ i „*Maske*“, Mirko Matović „*Život je negdje*“, Ognjen Radulović „*Čud*“, Vladimir Perović „*Strasti*“, Zoran Marković „*Tan-tan*“, Branislav Bastać „*Crne marama*“ i doajen crnogorskog filma Krsto Papić „*Slike iz zaboravljenog kraja*“.

Filmovi (5 igranih filmova u 6 gradova, posjetilaca od 130-400) redateljice Marije Perović „*Opet pakiraju majmune*“, te redatelja Živka Nikolića sa njegovim dokumentarnim filmovima („*Biljeg*“, „*Prozor*“, „*Marko Perov*“) i igranim filmovima („*Čudo neviđeno*“, „*Ljepota poroka*“ i „*U ime naroda*“) i Nikole Vukčevića („*Pogled sa Ajfelova tornja*“).

Crnogorska kinoteka oduševiti će nas i ove godine zahvaljujući izboru režisera prof. dr. sc. Branka Baletića i Andra Martinovića sa filmovima koje ćemo vidjeti u tri dana – I dan: „*Istorija na slikama u pokretu, sto godina obnove i proglašenja Crne Gore kraljevinom*“; II dan: „*Devetsto ruku*“ (režija: Bane Bastać), „*Dom kraj mora*“ (r. Bane Bastać i Đ. Vujović), „*Mali voz*“ (r. Bane Bastać), „*Sa Cetinja*“ (r. Rajko Đukić), „*Njegoš*“ (r. Velimir Stojanović); III dan: „*Čovjek i voda*“ (r. Milo Đukanović i Velimir Stojanović), „*Ostrog*“ (r. Zdravko Velimirović), „*Bauk*“ (r. Živko Nikolić), „*Ine*“ (r. Živko Nikolić), „*Prozor*“ (r. Živko Nikolić).

Početak devetog mjeseca ove godine predstaviti će se Ivan Đurović (po drugi put) kao producent sa filmovima „*Zlatne čaklje*“ i „*Pješčanik*“. Ovogodišnji program ide u 8 gradova.

Kazališne predstave Crnogorskog narodnog pozorišta sa 4 predstave u HNK i „*Gaveli*“ ostavili su snažan dojam na talentirane umjetnike iz Crne Gore. „*Conekt bolan conekt*“ Centra za kulturu Kolašin prikazan je u 5 gradova, „*Oro iz bajke*“ Podgoričkog gradskog pozorišta u Zagrebu, a monodrama „*Bizmismen*“ s Vojom Krivokapićem prikazana je u 5 gradova. Uz to mogu istaknuti izuzetne izvedbe (po dvije predstave) Slobodana Marunovića („*Potonja ura Njegoševa*“) i Dragice Tomas („*Znakovi pored puta*“), te nastupe glumaca Mirka Vlahovića i Danila Čelebića na Petrovdanskom saboru i Lučindanskim susretima. Ostavili su snažan dojam na ukupno preko 8000 posjetilaca.

**TELEGRAMI IZ HRVATSKE
upućeni
dr. sc. Radimiru Pavićeviću i
mr. sc. Jovanu Abramoviću**

Dopustite mi na ovaj način u ime predsjednika Republike i osobno srdačno čestitati vama i svim sudionicima ove manifestacije Dan državnosti Crne Gore i Dan ustanka crnogorskog naroda protiv fašizma te ujedno izraziti uvjerenje da će ova proslava pridonijeti afirmaciji identiteta Crnogoraca u našoj domovini i daljem razvijanju dobrih odnosa i suradnje između Hrvatske i Crne Gore.

**Predstojnik Ureda predsjednika
Republike Hrvatske
Joško Klisović**

Koristim se ovom prigodom kako bih vama osobno i svima nazočnima uputio čestitku u povodu Dana državnosti Crne Gore i Dana oružanog ustanka crnogorskog naroda protiv fašizma, koje obilježavate u okviru Petrovdanskog sabora.

**Pedsjednik Hrvatskog sabora
Luka Bebić**

Budući da predsjednica Vlade, gospođa Kosor, zbog ranije preuzetih dužnosničkih obveza nije u mogućnosti odazvati se vašem pozivu, ovom prigodom članicama i članovima Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske te Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka kao i svim pripadnicama i pripadnicima crnogorskog naroda u Hrvatskoj te vama osobno čestita blagdan Petrovdan i Dan državnosti Crne Gore.

**Predstojnik Ureda predsjednice
Vlade Republike Hrvatske
Krunoslav Mesarić**



**TELEGRAMI
IZ
CRNE GORE**

Sa velikim zadovoljstvom vam čestitam organizaciju Petrovdanskog sabora i ostalih manifestacija koje, kao uzorni predstavnici crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj, godinama realizujete.

Tradicionalno, Petrovdanski sabor ima značajnu ulogu među svim crnogorskim udruženjima u susjednoj, prijateljskoj Hrvatskoj, jer tako ujedinjeni čuvate crnogorski identitet i porijeklo uz puno poštovanje hrvatske države čiji ste građani.

**Predsjednik Crne Gore
Filip Vujanović**

Uz najsrdačnije pozdrave i čestitke povodom Petrovdana, želim i ovom prilikom svima vama iz Zajednice Crnogoraca Hrvatske iskazati duboko poštovanje i zahvalnost na svemu što činite na održavanju veza i izvanrednoj ukupnoj promociji zajedničke nam izvorne domovine Crne Gore.

**Potpredsjednik Skupštine C. Gore
Rifat Rastoder**

Manifestacija koju tradicionalno organizujete povod je da se Crnogorci u Hrvatskoj okupe i još jednom iskažu pripadnost naše države vrhu-nskim evropskim civilizacijskim vrijednostima. Posebno me raduje činjenica da je Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske svojim intelektualnim potencijalima, brojnim aktivnostima i realizovanim projektima obezbijedila visoko uvažavanje u Republici Hrvatskoj. Vjerujem da slijedi period još sadržajnijih odnosa Crne Gore i Hrvatske, u čemu ćete i vi dati snažan doprinos.

**Predsjednik Vlade Crne Gore
Milo Đukanović**



Snažan dojam ostavila je i drama „Art“ po djelu Jasmine Reza u izvođenju prvakinja CNP, koje su svojim nastupom nadmašile sve muške ekipe koje su izvodile ovu predstavu. Odigrati 4 predstave u 4 grada u 4 dana zaslužuje divljenje i poštovanje.

Koncerti, izložbe i predstave ostavili su snažan dojam na kulturnu javnost Hrvatske. Koncerti narodne/zabavne muzike bilježe 12 nastupa uz učešće 10 ansambala i 2 pjevača i to: KUD „Kanjoš Macedonović“, „Njegoš“, „Zahumlje“, „Bjelopoljski tamburaši“,

„Bisernice“, „Misterija“, „Alata“, „Assa voce“, pjevači Drago. Kovačević i Zdravko Đuranović, KUD „Morača“, KUD „Izvor“, DPC „Peroj 1657“, pjevačke grupe „Montenegro“ iz Zagreba i „Montenegrine“ iz Rijeke. (preko 8000 posjetilaca, ne samo u Zagrebu, nego i u drugim gradovima gdje djeluju udruženja Nacionalne zajednice, i ako su dominantno nastupali na manifestacijama).

Važno je istaknuti da bi realizacija takvih programa bila nezamisliva bez uske suradnje s Ministarstvom kulture i medija Crne Gore, a kasnije i sa Zavodom za prosvjetno-kulturnu i naučnu suradnju i posebno sa crnogorskom ambasadam sa kojom surađujemo i čiju podršku maksimalno imamo. Građani Hrvatske i njene kulturne institucije sada dobro poznaju vrijednosti crnogorske kulture. Dio navedenih izvođača je na njihov poziv nastupio i po nekoliko puta.

Takvu smo podršku dobili i od Savjeta za nacionalne manjine i Ureda za nacionalne manjine koji su naše dane kulture istaknuli kao primjer koji može biti instruktivan i za druge nacionalne manjine u Hrvatskoj. U širem smislu, integralnim dijelom predstavljanja crnogorskih vrijednosti i kulture u Hrvatskoj može se smatrati naše višegodišnje nastojanje da u sklopu naših velikih okupljanja (kao što su Petrovdanski sabor i Lučindanski susreti) posredujemo u povezivanju crnogorskih i hrvatskih gradova, potičući ih na kulturnu razmjenu i na druge oblike suradnje. Dosada smo tako predstavili Kotor, Budvu, Bar, Kolašin, Nikšić, Podgoricu i Bijelo Polje. Svaki se predstavio kulturnim vrijednostima svoga kraja.

Često se ističe da smo most suradnje i prijateljstva između Hrvatske i Crne Gore, pri čemu uvijek moramo voditi računa o tome da precizno znamo svoje mjesto u tom povezivanju, da ne dozvolimo da do izražaja dođu privatni interesi i osobne ambicije pojedinaca (čega je, nažalost, bilo i još ima). Naša udruženja uz program „Dana crnogorske kulture“ povezivanjem gradova uz verifikaciju poglavarstava (ako imaju interesa) trebaju osmisliti svako po barem jedan program koji će se svojom kvalitetom uklopiti u kulturni nivo svoga grada i svojom kvalitetom dati doprinos sredini i ostati prepoznatljiv dio crnogorskog bića. Sve naše programe prate sredstva informiranja i želim istaknuti PRIZMU –HRT, Satelitski program RTV Crne Gore, dnevne listove u sjedištima udruženja u Hrvatskoj te POBJEDU iz Crne Gore. Redovito ih bilježimo u „Crnogorskom glasniku“ i na našoj web strani.

Zaključne napomene. Ključni je i trajni zadatak naših udruženja omogućiti primjerenu integraciju pripadnika naše nacionalne zajednice, kao hrvatskih građana, u hrvatsko društvo, što je moguće samo kao naš doprinos demokratizaciji i modernizaciji društva u kojem živimo. Pitajmo se dokle smo stigli u

svakoj sredini. Još određenije, samo vlastitim ili zajedničkim kulturnim programima možemo stvarno pridonijeti obogaćivanju i afirmaciji sredina u kojima živimo. Nije samo naše ustavno pravo nego je i naša ljudska i politička obaveza da damo doprinos kvaliteti kulturnog života sredina u kojima živimo, samosvjesno očitujući svoju nacionalnu prepoznatljivost, ne prepuštajući se čarima asimilacije. Njegujući našu kulturnu autonomiju, unapređujemo i kvalitete života naših sredina, zajedno sa svim drugim društvenim akterima u mjestima u kojima živimo. Samo se tako može suzbiti stalna opasnost od sektaštva i samozadovoljstva, s jedne strane, kao i od pokušaja destrukcije i dezintegracije zajednice, s druge strane. Od zajednice se ne živi za nju treba raditi i odgojiti mlade istraživače koji će potražiti asimilirano crnogorsko biće po svijetu. Rukovodstva zato trebaju biti sastavljena isključivo od onih koji rade, a ne od onih koji nas štete i ostvaruju svoje privatne interese.

Nacionalne zajednice zato i postoje da promišljeno i aktivno jačaju samobitnost i transgeneracijsko očuvanje osobnoga pluralnog identiteta svojih članova. Organizacione oblike smo postavili kako bi kadrovski ojačali nosioce naših definiranih programa. Da smo u realizaciji naših programa bili uspješni, te rezultate umnogome dugujemo bliskoj i plodnoj suradnji s kulturnim društvima „Perojem 1657“, „Moračom“ i „Izvorom“ iz Kranja, s nacionalnim manjinskim zajednicama u Hrvatskoj, kao i s našim strateškim partnerima u Crnoj Gori (Matica crnogorska, Hrvatsko građansko društvo). Uskoro će ova Zajednica imati i zajedničke programe s nacionalnim udruženjima crnogorskog iseljeničtva iz Beča, Budimpešte, Lovćenca i B. Gradiške. Pozivamo ih da napravimo zajedničke programe. NZCH je pripremila već 2 programa od 5 koje priprema za 2013 da i u Zagrebu i na Cetinju obilježi kako i zaslužuje 200 godina od rođenja Rada Tomova. Očekujemo da će nam se pridružiti i iseljenici iz drugih zemalja da svojim programima tada u članici EU Crnoj Gori iseljeničtvo predstavi sebe kao dio crnogorskog bića i obnovi Svjetsku asocijaciju iseljenika. Samo takvom kulturnom internacionalizacijom i suradnjom mogu se primjereno konstituirati i djelatno afirmirati, po uzoru na samosvjesno povijesne narode, Svjetska asocijacija crnogorskog iseljeničtva, kao organizacijski jamac naše zajedničke budućnosti. Iskustvo je pokazalo da se takve asocijacije ne mogu oktroirati, da se moraju strpljivo i pažljivo graditi odozdo, od crnogorskih udruženja koja doista demokratski okupljaju naše ljude u pojedinim zemljama, da takve asocijacije moraju biti nezavisne i da se samo kao takve mogu s povjerenjem osloniti na temeljne institucije matične države kao što su Matica crnogorska i Ministarstvo kulture Vlade Crne Gore. Takve su nam asocijacije životno potrebne i zato da se koordinira i potiče organiziranje udruženja u zemljama u kojima je crnogorsko iseljeničtvo raspršeno i izloženo gubitku samopoštovanja. Asocijacija najviše može učiniti ako bude samostalna čije članice su krovne organizacije iz država koje najbolje poznaju svoje potrebe, a koje dogovorom svih njenih članica osmišljavaju njene programe. Samo slobodna asocijacija koja poštuje i vidi temelj (oslonac) u vezi sa matičnom državom, a u isto vrijeme poštuje zemlju u kojoj živi i gradi mostove između njih, može biti korisna za ukupno biće za koje svojim dogovorenim programima osigurava sama materijalnu osnovu. Posebno nas raduje što u isto vrijeme i naša Crna Gora već priprema svoju Strategiju za iseljeničtvo.

Dužan sam na kraju izraziti našu punu i iskrenu zahvalnost Savjetu za nacionalne manjine, Ministarstvu kulture i medija Crne Gore, kao i našim članovima, koji su sufinancirali održavanje naših „Dana crnogorske kulture“.

Pozdravljam i izražavam zahvalnost predsjedniku Crne Gore Vujanoviću, predsjedniku Parlamenta Krivokapiću i ministarstvima vlade Crne Gore koji su u svakom svom službenom posjetu Hrvatskoj našli vremena i sa Ambasadorom posjetiti nas.»

Prijem u Zagrebu povodom Dana državnosti Crne Gore

SVEČANO OBILJEŽEN NAJVEĆI PRAZNIK CRNE GORE



Dan državnosti Crne Gore u Republici Hrvatskoj je svečano obilježen prijemom koji je ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj Nj. E. Goran Rakočević sa suprugom gospođom Jelenom Rakočević priredio u utorak 13. jula u jednom od najprestižnijih zagrebačkih hotela *The Regent Esplanade Zagreb*. Nakon što je gospodin Rakočević sa suprugom i saradnicima gospođicom Anom Radović i gospodinom Branislavom Karadžićem primio čestitke mnogobrojnih uzvanika i uglednih gostiju – među njima su bili predsjednik Sabora Republike Hrvatske g. Luka Bebić, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske g. Aleksandar Tolnauer, gradonačelnik Grada Zagreba g. Milan Bandić, članovi diplomatskog kora u Republici Hrvatskoj, brojni javni, kulturni i znanstveni radnici, kao i predstavnici crnogorskih udruga i vijeća u Republici Hrvatskoj – intonirane su himne Republike Hrvatske i Crne Gore. A u trenutku svečane tišine koji je prethodio himnama, činilo se kao da je treperavi plamen diskretno raspoređenih svijeća u prigušeno osvijetljenoj *Smaragdnoj dvorani* najjednom postao „vječna zublja vječne pomrčine“ ...

Potom se ambasador Crne Gore g. Rakočević biranim riječima obratio prisutnima zahvalivši im što su svojim dolaskom uveličali obilježavanje, kako je rekao, „najzvjezdanijeg datuma naše istorije – dana crnogorske državnosti“; zatim je ukratko podsjetio koji su događaji daleke 1878. godine, zatim 1941. godine i najzad 2006. godine doprinijeli da je 13. jul postao „datum svih naših datuma“, a njegove završne riječi – „Neka nam je vječna Crna Gora!“ – bile su praćene toplim aplauzom.

Treba vjerovati da ima puno simbolike u tome što se svečani prijem i ove godine održava u zdanju negdašnjeg hotela *Esplanade*, izgrađenom još 1925. godine. Jer, kao što je tada tek otvoreni hotel *Esplanade* bio „sigurna luka“ putnicima znamenitog Orient Expressa na putu ka jugoistoku Evrope, nadati se da su danas Zagreb i Hrvatska pravo „mjesto zastanka“ na putu kojim i Crna Gora hita ka Evropskoj Uniji. Da je opredjeljenje Crne Gore zaista takvo, kuriozniji uzvanici su se mogli uvjeriti i iz tekstova u časopisu za diplomatska pitanja „*Nova diplomacija / New Diplomacy*“, čiji je broj 6 (poglavito posvećen Crnoj Gori) bio dostupan odmah po ulasku u prelijepu *Smaragdnu dvoranu*, po mnogim mišljenjima jedinstven prostor u ovom dijelu Evrope.

Z.D.



U dvorani Hrvatskog kulturnog doma na Sušaku

SVEČANA AKADEMIJA U RIJECI

POVODOM DANA DRŽAVNOSTI CRNE GORE



U petak 09.07.2010. u večernjim satima u dvorani Hrvatskog kulturnog doma održana je svečana akademija u povodu Dana državnosti Crne Gore, na kojoj je prisutne pozdravio u ime domaćina NZC Rijeka - predsjednik, g. Jovan Abramović, a zatim su pozdravne riječi uputili i Branko Banjević predsjednik Matice crnogorske, Zoran Milivojević, generalni konzul Republike Srbije i na kraju Goran Rakočević ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj.

Moderator je bio g. Džoni Hodžić, koji je uz veoma nadahnuo vođenje programa, recitirao stihove, govorio o važnosti 13. jula u historiji Crne Gore, žrtvama koje su pale u antifašističkoj borbi i tradiciji Petrovdanskog saborovanja u Crnoj Gori. Takođe je pročitao brojne pozdravne telegrame od kojih izdvajamo onaj Ureda Predsjednika Republike Hrvatske – dr.sc. Ive Josipovića i Predsjednika Vlade Crne Gore – Mila Đukanovića.



U kulturno-umjetničkom dijelu nastupili su: „ASSA VOCE“ (Podgorica), Orkestar mandolina Zajednice Talijana KUD-a „Fratelanza“ (Rijeka), Antonio Mozin (tenor), Slavko Sekulić (bas) i Natalija Maritcheva (klavirska pratnja) te CKPD „Princeza Ksenija“ (Lovćenac).

Dragutin Lakić



TRIBINA „CRNOGORSKA SADAŠNJOST“

U petak 09.07. u prostorijama Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka održana je tribina sa temom: „Sadašnji trenutak Crne Gore i perspektive“. Izlagač je bio g. Branko Banjević, predsjednik Matice crnogorske, a moderatori su bili gg. Jovan Abramović i Borica Šoškić.

Gospodin Banjević je odmah upozorio da je on dobar poznavatelj kulturoloških prilika u Crnoj Gori, ali ne i ekonomskih. U kratkom pregledu o stanju u Crnoj Gori koje on vidi iznio je optimističke



prikaze, prizivajući pri tome i pozitivna mišljenja međunarodne zajednice. Teški su trenuci u kojima se Crna Gora oporavlja, ali su svakim danom sve veća napredovanja.

Pitanja su bila usmjerena na političku klimu unutar višestranačja, na štrajkove u pojedinim granama privrede, autoputu i jadransko – jonskoj cesti, o crnogorskom jeziku, crnogorskoj crkvi i dvojnim pasošima. Gospodin Branko Banjević je kao visoko intelektualni znalac odgovarao konkretno, ponekad i filozofski, ali u svakom slučaju optimistično.

Čedomir Janković

POLAGANJE VIJENCA NA SPOMEN OBILJEŽJE POGINULOM PARTIZANU SVETUZARU VUČINIĆU



Za ovaj dan pjesnikinja Marine Česen napisala je pjesmu na čakavskom dijalektu i posvetila je palim borcima na obroncima Male Učke:

*Palom borcu s Crne Gore
I sen onen ki su život zgubili,
Časno su se za boju jutra borili.
Hvala njin.
Nećemo ih pozabit.*

Pejović Živko u ime Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka kao organizatora manifestacije „*Dani crnogorske kulture*“ otvorio je svečanu komemoraciju polaganja vijenca u povodu 65 god. smrti našeg zemljaka Vučinić Svetozara, koji položi svoju mladost u osvit završnih operacija za oslobođenje zemlje na obroncima Učke.

Oleg Mandić, predsjednik UABA Liburnije i grada Opatije kao domaćin (svake godine) pozdravio je skup i položio vijenac.

Čedomir Janković u ime NZC Rijeka istaknuo je mjesto i ulogu Svetozara Vučinića, i njegov put bijega iz zatvora u Italiji i priključenja istarskim partizanima.

U ime SABA Hrvatske Marko Pavković i Vinko Šunjara, istaknuli su mjesto i ulogu boraca iz Istre na ovom području u završnim operacijama. Vijence na grobu Svetozara Vučinića položili su u ime SABA PGŽ Ivan Brojac, u ime društva „Peroj 1657“ Mihajlo Škoko, i u ime Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka Abramović Jovan i Čedomir Karanikić.

Dušan Kukić položio je vijenac na spomen obilježje stradalim građanima u popaljenim selima Male Učke 30.04.1945. Zajedničko druženje nastavljano je sa svim učesnicima komemoracije – UABA Liburnije i Opatije, Lovrana, Rijeke, delegacijom iz Peroja i organizatora ovih susreta NZC-a Rijeka.

Pejović Živko Cuca

GOVOR ČEDOMIRA JANKOVIĆA ISPRED CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE

Danas smo ovdje 65 godina nakon. Prije 65 godina je završio antifašistički rat, a ovih 65 godina trajala je antifašistička ideologija kod svakoga koji je iole osjetio ili spoznao strahote fašizma. 65 godina nakon završetka rata kad su na ovim obroncima poginuli partizani među kojima je bio i Svetozar Vučinić.

Tada je u novinama 43. istarske divizije od 25. veljače 1945. godine objavljen govor Nikole Pavletića, političkog komesara Druge brigade, palom drugu Svetozaru: U vršenju dužnosti, u borbi za domovinu i narod, pao je voljeni drug naših boraca Svetozar Vučinić. Među prvim borcima junačke Crne Gore Svetozar je pošao da brani čast i slobodu svoga naroda. U neravnopravnoj borbi s talijansko-fašističkim okupatorom bio je zarobljen i odveden u fašističko ropstvo. Iako mučen glađu i nedjelima fašističkih nasilnika, Svetozar ni u zatvoru nije popustio s borbom. Njegov vedri duh, uvjerljive riječi o pobjedi i slobodi uvijek su značile ohrabrenje za njegove drugove s kojima je provodio logorski život.

Kapitulacijom fašističke Italije dolazi Svetozar u našu Istru, gdje je val ustanka zahvatio čitav narod. Ubrzo je narod u njemu upoznao predanog borca, a on je to uvjerenje neumornim radom znao sačuvati. Dočekan iza zidina popaljene Učke, pao je pogođen neprijateljskim rafalom. Pao je junački, ostavivši iza sebe nedovršeno djelo. Njegov požrtvovan rad, zasluge u borbi, osjećanja i uspomene na njega nikada neće umrijeti. Izjavio je tada Nikola Pavletić, Polikomesar Druge istarske brigade.

Crnogorci Hrvatske posebno su zahvalni SUBNOR-u i antifašistima Liburnije i Opatije koji su očuvali spomen i uspomenu na našeg zemljaka, a njihovog borca. Oni ne zaboravljaju da je taj mladi čovjek nesebično pomagao njihovoj borbi i dao život za njihovo bolje sutra. Ni događaji 1992-1993. nisu ove odvažne ljude pokolebali u odanosti i zahvalnosti prema Svetozaru Vučiniću, Crnogorcu - Dobro se uvijek dobrim vraća. Hvala SUBNOR-u i antifašistima Liburnije i Opatije za iskrenost i ustrajnost u očuvanju lika i djela našeg čovjeka, Crnogorca, kojeg je sudbina odvela, a njegov karakter omogućio da ostavi tako upečatljiv trag svoga boravka i djela ne žaleći pri tome ni vlastiti život. Smatrao je da se bori za svoju zemlju i da je svejedno na kojem se njenom terenu nalazio. Hvala Svetozaru Vučiniću i u naše ime, jer prenese ovamo nesebičnost, hrabrost i poštenje za koje ga je odgojila Crna Gora, a ovdje je zaslužio slavu. Neka njegov svijetli primjer bude putokaz i našim mladim naraštajima da ne zaborave iskonske vrline svoje otadžbine.

Svetozar je rođen 18. januara 1921. god u Podgorici. Potiče iz činovničke porodice Vučinića. Nije bio oženjen. Završio je gimnaziju i upisao politehničke studije u Beogradu. Gimnaziju je upisao u Beogradu, a završio je i maturirao u Podgorici. Još kao dak gimnazije u Beogradu, simpatisao je komunistički pokret, koji je u to vrijeme predstavljao socijalnu opoziciju tadašnjem režimu. Na studijama ga zatiče i II svjetski rat. Svetozar odmah stupa u 13-to julski pokret, koji Talijani u kontinentalnom i primorskom dijelu Crne Gore u krvi guše. Učestvuje u čuvenoj Pljevaljskoj bitci, u kojoj je izginula crnogorska mladost. Svetozara talijanski fašisti hapse dva puta prije 13-to julskog ustanka zbog komunističke propagande. Prvog dana 13-to julskog ustanka, fašisti bombarduju njegovu rodnu kuću u Rogamima. Tu mu gine majka i baba, kao prve žrtve odmazde u Crnoj Gori protiv 13-to julskih ustanika. Nakon toga fašisti pale sve kuće u Rogamima. Treći put ga Talijani hapse 1942. godine zbog antifašističkog pozdrava „Smrt fašizmu – sloboda narodu!“ koji je uzviknuo pred punim kamionom vojnika u centru Podgorice. Deportuju ga u Albaniju, a zatim prebacuju u Italiju u zarobljeništvo u kojem ostaje do ukazane prilike za bijeg. Bijeg se ukazao kapitulacijom fašističke Italije. Svetozar bježi, dolazi do Istre priključuje se partizanima i tu ostaje, bori se i na kraju rata pogiba. Iz talijanskog zarobljeništva slao je pisma ocu Jakši, na talijanskom jeziku, koji je dobro govorio. Pisma su bila sačuvana sve do rata u Sarajevu 1992. godine kada su u novom ratnom vohoru uništena.

Crnogorska nacionalna manjina u Primorsko-goranskoj županiji upoznata je s aktivnostima Saveza antifašističkih boraca Liburnije i Opatije koji od 1945. godine njeguju sjećanje i održavaju spomen obilježje palim borcima na obroncima Učke među kojima je i Svetozar Vučinić, Crnogorac. Jasno da smo se priključili obilježavanju tog sjećanja i svake godine uoči 13. jula obilazimo ovo spomen obilježje. Zajedno sa SUBNOR i Udrugom antifašističkih boraca i antifašista Liburnije i Opatije i predstavnicima perojskih Crnogoraca i u ime svih Crnogoraca Hrvatske položimo cvijeće na ovo spomen obilježje. Još jednom veliko hvala svima koji ne zaboravljaju ovo mjesto. Palima vječna slava i hvala.

Mala Učka, 08.07.2010.

PROJEKCIJA IGRANOG FILMA

„LELEJSKA GORA“



Nacionalna zajednica Crnogoraca Rijeka organizirala je u večernjim satima 8.7. projekciju igranog filma Zdravka Velimirovića „Lelejska gora“ iz 1968. godine. Film predstavlja ekranizaciju istoimenog romana Mihaila Lalića: Lado Tajović, student, po zadatku Partije odlazi u svoj rodni kraj, u crnogorske planine, da kao ilegalac vrši propagandu oslobodilačkog pokreta. On u jednom trenutku slabosti podliježe iskonskom ljudskom činu – osveti ...

Obilježavajući Dan ustanka crnogorskog naroda protiv fašizma, donosimo dijelove iz teksta (objavljenog 10.5.2010.g. u GLASU ISTRE) koji je g. Ratko Radošević uobličio prema kazivanjima g. Svetozara Pejovića, jednog od doajena Zajednice Crnogoraca Pule. Nije nimalo neobično što se g. Pejović – Crnogorac rodom iz Danilovgrada, koji je kao šesnaestogodišnjak došao 1948. godine u Pulu, na školovanje u željeznički tehnikum – zainteresovao za životnu priču antifašiste Uroša Martinovića, Crnogorca rodom iz Bajica koji je kao tehnički obrazovan dvadesetogodišnjak bio upućen u Boku kotorsku sa ciljem da pomogne razvoju brodogradnje u brodogradilištima preuzetim od Austrougarske mornarice, ali ga je vihor Drugog svjetskog rata ponio do Pule. No, kako je svaka životna priča isprepletena bar sa još jednom drugom pričom, tako je i nastojanje g. Pejovića da istraži životni put Uroša Martinovića otvorilo i novu priču koju bi takođe trebalo u cjelosti ispričati jednoga dana: priču o stotinjak porodica koje su dvadesetih godina prošloga stoljeća izbjegle iz Istre i doselile se u Boku, a u njihovom je prihvatu učestvovao i Uroš Martinović ...

Životni put antifašiste Uroša Martinovića

OD BAJICA DO PULE

(preko Tivta, Liparija i Trsta)



Uroš Martinović sa suprugom Katicom

Uroš Martinović je rođen 1898. godine u Bajicama kraj Cetinja u kneževini, kasnije kraljevini Crnoj Gori, u kojoj je stasao u obrazovanog građanina. S dvadeset godina upućen je u Boku kotorsku. Kod izbora kadrova za taj odgovoran posao vođeno je, naravno, računa o sposobnostima, ali i o ugledu porodice ...

Nakon raspada Austro-Ugarske monarhije i arsenala u Puli mnogi su Istrani ostali bez posla. Dvadesetih godina prošlog stoljeća s njihovih ognjišta tjerala ih je i mračna sila fašizma. Nisu znali što ih čeka u tuđini, znali su jedino da moraju napustiti Istru. Među Istranima koji su stizali u Tivat i tamošnje remontno brodogradilište u potrazi za kruhom, Martinović je uživao velike simpatije. Najviše je, među njima, bilo zanatlija iz brodogradnje. Školovani u poznatim školama austrougarske mornarice i građanstva, dobro su poznavali svoje zanate i bili spremni prihvatiti svaki pošten posao. Martinović je sudjelovao u doćecima Istrana jer je u to vrijeme bio jedan od rukovodilaca tivatskog arsenala.

Po dolasku u Tivat Uroš Martinović je bio upoznao i sprijateljio se s Martinom Tončetićem, rodom iz Pule, koji je tu služio austrougarsku mornaricu. Mladići su se oženili s dvije sestre iz ugledne porodice Erceg. Uroš je s Katicom do 1941. godine imao šestoro djece. No, okolnosti su razdvojile sestre: obitelj Tončetić vratila se u Pulu, a Katica je rano umrla i Uroš je sam morao podizati šestoro djece.

Talijanske okupacijske vlasti rano su uhapsile Uroša Martinovića i poslale ga u logor u Albaniju, a iz Albanije je ubrzo interniran na otok Lipari, ispred sjeveroistočne obale Sicilije. Osmog rujna 1943. kapitulirala je vojna sila fašističke Italije. Na scenu je stupio talijanski narod predvođen antifašističkim pokretom otpora. Novi vihor zahvaća i Uroša. „Sirak tužni bez nigde nikoga“ odlazi prema sjeveru Italije: nada se da su to vrata na koja će, preko Istre, naći put do svoje djece u Boki. Nekako je došao u Trst. Mislio je najgore je prošlo. Krenuo je u Pulu, gdje su mu šogor Martin i šogorica Marica Tončetić. Trebalo je doći do Pule udaljene stotinjak kilometara. No, Uroš nije znao za prepreke ...

Pejović je, na osnovi podataka prikupljenih od Uroševog unuka Zlatka i prijatelja, rekonstruirao njegov dolazak u Pulu:

– Stigao je pješke. To znamo pouzdano, jer je on to rekao Marici i Martinu Tončetiću, a oni tu priču ponovili Uroševom sinu Marku kada je došao u oslobođenu Pulu 1947.g. U jesen 1943., nastavlja, u dvorištu obitelji Pletikos, Tončetićevih susjeda na Monvidalu, pojavio se nepoznat čovjek; po istrošenoj odjeći i iscrpljenom licu reklo bi se da je skitnica ili pak zalutali putnik. Trinaestogodišnja djevojčica koja ga je prva ugledala, bila je Silvia Pletikos. Glasno dozivanje i znatiželja ponukalo je Maricu, Uroševu šogoricu, da izađe iz kuće. Odmah ga je prepoznala. Veselje je bilo veliko. (U kući Tončetićevih uvijek se pričalo kako je Uroš za boravka kod njih govorio da u Tivtu ima sina i da će se Silvia udati za njega. Tako je i bilo kada je Marko stigao u Pulu.)

– I Istra je u to vrijeme stenjala u okovima nacifašizma, a Uroš je u Puli izabrao pravičan, iako najopasniji životni zadatak: povezao se s poznatim istarskim antifašistima, među kojima i Francescom Nefatom. Uroš je u Puli, budući da je dobro poznao njemački i talijanski jezik, a bio je i tehnički obrazovan, dobio posao i postao predradnik u poduzeću TODT pod zapovjedništvom komande grada. U velikoj tajnosti okupljao je ljude i počeo sakupljati pomoć za partizane i porodice radnika koji su stupili u njihove redove. Uroš je, usprkos opasnosti, te ljude i dalje držao na platnom spisku, a novac slao njihovim obiteljima. Sakupljao je novac, odjeću, hranu, lijekove, oružje i municiju. Sve se to prebacivalo na slobodni teritorij Istre. No, nisu bili provjeravani svi koji su pristupali oslobodilačkom pokretu. Nakon hapšenja, mučenja i prijetnje porodicama, neki su izdavali drugove. Nacifašisti su krenuli u veliku akciju hapšenja prokazanih. Tako je stradao i Uroš Martinović ...

– Brojna su obilježja stradanja boraca za slobodu. Zaustavimo se kada prođemo pokraj ovih mjesta i odajmo priznanje žrtvama. Mogli su stajati po strani ratnih godina i čekati slobodu, koja naravno nikada ne bi došla da nije bilo i njihovog žrtvovanja za druge, završio je svoje kazivanje Svetozar Pejović.



Svetozar Pejović
i Urošev unuk
Zlatko pred
spomen-pločom
Martinoviću
i Gastichu

Talijana PIETRA GASTICHA iz Pule i Crnogorca UROŠA MARTINOVIĆA iz Bajica povezala je zajednička želja da se odupru zlu koje je donio nacifašizam. Iako svjesni opasnosti, pomagali su partizanima. Obojicu je istog dana uoči Badnjaka 1944. ubio zloglasni pulski fašist, policajac Spiridone Nicolini.

U spomen na tragičnu pogibiju Martinovića i Gasticha – koji su postali simbol slobodoumlja, humanosti i žrtvovanja – već je krajem 1945. postavljena spomen-ploča na kući na križanju Kraške i Santorijove ulice na Gregovici.

U organizaciji Udruge antifašista Pule, obilježena je 65. godišnjica pogibije dvojice antifašista Pule. Tom činu je doprinijela i Zajednica Crnogoraca Pule. Prisutna je bila i porodica Uroša Martinovića: unuk Zlatko sa sinovima Maksimilijanom i Urošem. Organizatori i pošto-vaoci djela dvojice heroja podsjetili su se na događaj koji se prije 65 godina zbilo u neposrednoj blizini mjesta gdje im je postavljena spomen-ploča. Predsjednik Udruge antifašista Pule Livio Blašković obratio se prisutnima lijepim riječima i izrazima zahvalnosti i upoznao ih sa hronologijom događaja i okolnostima pod kojima su izgubili živote dvojica rodoljuba koje je životni put doveo da umru na istom mjestu.

Pietro
Gastich



U Galeriji Svete Lucije u Kostreni otvorena

IZLOŽBA SLIKA AKADEMSKOG SLIKARA IZ CRNE GORE BRANISLAVA SEKULIĆA



Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Nacionalna zajednica Crnogoraca Rijeke u okviru manifestacije „Dani crnogorske kulture 2010“ otvorile su 7.7., u Galeriji Svete Lucije u Kostreni, izložbu slika akademskog slikara iz Crne Gore Branislava Sekulića. O slikarskom radu autora govorio je profesor i likovni umjetnik Theodor de Canziani. Izložbu je zvanično otvorio predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeke gospodin Jovan Abramović.

U tridesetogodišnjem stvaralačkom periodu se sa velikom koncentracijom i produbljivanjem zamisli formirala snažna umjetnička ličnost, koja se postepeno oslobađala svih uticaja i razvijala autentičnost u kojoj se naziru tragovi renesansne i moderne umjetnosti, ali se uočava jasno izdvajanje ličnog viđenja i bogate imaginacije na kojima počiva osnova slikarevog jezika. Sekulić se nesumnjivo iskazao kao jedan od najboljih slikara savremene crnogorske umjetnosti. U generaciji kojoj pripada (čuvana „Generacija 9“) izdvajao se i kao ličnost i kao slikar suzdržanošću i nepretencioznošću, ali i kreativnom, tragalačkom samostalnošću i upornošću...

Olga Perović



BRANISLAV BANE SEKULIĆ rođen je 1952. godine. Završio je Fakultet likovnih umetnosti u Beogradu 1978., gdje je magistrirao 1980. Član je ULUCG od 1978. godine. Redovni je profesor na Fakultetu likovnih umjetnosti na Cetinju. Pripadao je grupi „Generacija 9“. Živi i radi u Podgorici.

HOLOGRAMSKA SLIKA JADRANA

Osobit je doživljaj Jadrana vidjeti poput hologramske slike, s druge strane naočala. Ta ista ali različita naša i njegova stvarnost rezultira igru prepoznavanja, pogađanja i poistovjećivanja gledatelja i slikara. Znajući da se ovaj slikarski genij „budi“ sredinom dvadesetog stoljeća, pretpostavljamo zadatosti estetike njegova vremena. Samospoznajom, kroz akademsko slikarsko naobraženje u društvenom i umjetničkom ozračju beogradske akademije likovnih umjetnosti kasnih sedamdesetih, detektira suvremen umjetnički razvoj Branislava Sekulića s tek neznatnim odmakom od istovremenih svjetskih trendova.

Poglavit je u tim danima njegova umjetničkog stasanja objektivizirani hiperrealizam, koji ipak ne gaji živo, već naprotiv prezentira kompozicijski, donekle ishitrene vizure modernog društva svodeći ih na neživ kazališni rekvizitorij koji sam po sebi definira odnose indiferencijom spram svakodnevlja. To razdoblje pripadanja glasovitoj „Generaciji 9“ možemo razlučiti kao odrastanje i uzimanje stava spram svih nebrojenih mogućnosti koje nudi mladost. Od te borbe pristupa figuracijom do apstrahiranja sazeo je slikar Branislav Sekulić svoje poglede spram stvarnog jadranskog krajobraza kroz brižljivo sročeni likovni svijet tajnovitih simbola i elemente nadrealističkog fokusiranja segmenata kojima ne definira funkciju nego ih naprotiv nudi kao točku spoticanja, promišljanja, kontemplacije u maniri metafizičkih scena dechirikovske uzburkane nepomičnosti.

Često, izraženim nizanjem planova kompozicije po vertikalni, slikar kao da prigrljuje davno zaboravljenu slikarsku tradiciju kulture u kojoj stvara, naglašenu prirodnim zadatostima kotorskog primorja. Predodredivši se eklektičkom fuzijom prethodnih iskustava, slikar zrelog habitusa, nudi sijaset varijacija u konstanti bezvremenog bilježenja „svoje stvarnosti“. Na njegovim gvaševima možemo zamjetiti bravuroznost predrenesansne slikarske tehnike i nemogućnosti odsustva u likovnoj tehnologiji. Stvarajući upravo tako stvarno, bojom i divizionističkim njezinim tretmanom plohe zaključuje se osobitost žarka neugasla sunca, koje bolnom žegom refleksija stvara, u „stvarnom krajobraza“, izliku pričinjenja, davši tako motivima, naizgled figuraciji lišenoj mogućnosti drugačijeg shvaćanja, magijski, skoro religijski prizvuk.

U modernu svijetu zarazne površnost, zagonetnost nepatvorena ambijenta garantira i u budućim slikarskim osvarenjima autora, erudiciju koja se od gledatelja pretpostavlja da bi sliku čitao te iz nje baštiniio ne samo vizualni podražaj estetikom likovnog, već tražeći neizrečeno tek otvoreno pitanje „slikopisca“ Branislava Sekulića kao poziv na diskusiju. Potrebni smo dijalozi, riječi i nesuglasja koje tek u različitosti stvara suglasje, mukom dokazivanja stavova i ideala, veličanstvenu harmoniju.

Theodor de Canziani

Danijel Cerović i Goran Krivokapić u Hrvatskoj
KONCERTI CRNOGORSKIH GITARISTA



Vrsar (8.8.), Buje (10.8.), Umag (11.8.), Rijeka (12.8.), Pazin (13.8.) i Split (14.8.) bili su, u okviru manifestacije „*Dani crnogorske kulture 2010*“, domaćini koncerata Danijela Cerovića i Gorana Krivokapića, dvojice crnogorskih gitarista mlađe generacije. Uspješni organizatori ovog izuzetnog kulturnog događanja u Republici Hrvatskoj su – uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i pučkih učilišta Vrsara, Buja, Umaga i Pazina, kao i turističkih zajednica gradova Rijeke i Splita – bili Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Bujština“ Umag, Nacionalna zajednica Crnogoraca Rijeke i Zajednica Crnogoraca Splita.

Na programu ovih koncerata – koji predstavljaju *hommage* gitaristi i kompozitoru Dušanu Bogdanoviću – bila su djela Claudija Monteverdija (tri madrigala), Alexandra Scriabina (osam preludijuma u transkripciji Dušana Bogdanovića), Dušana Bogdanovića (sonata Fantazija za dvije gitare) i Astora Piazzole (Tango svita za dvije gitare).

DANIJEL CEROVIĆ rođen je u Nikšiću. Diplomirao je na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu u klasi profesorka Vere Ogrizović. Godine 2005. završio je master studije za gitaru na Konzervatorijumu u Mاستrihtu (Holandija) u klasi Karla Markjonea. Magistrirao je na Muzičkoj akademiji na Cetinju s temom „Ključne sonate za gitaru u periodu između dva svjetska rata“. Dobitnik je brojnih priznanja na takmičenjima za gitaru u Crnoj Gori i inozemstvu, te je nastupao sa mnogim renomiranim ansamblima na brojnim festivalima.



GORAN KRIVOKAPIĆ gitarist s vjerojatno najviše priznanja na međunarodnim natjecanjima: XVI International Guitar Competition Andrés Segovia (Almuñécar, Španjolska, 2000), XXXIII International Guitar Competition Michele Pittaluga (Alessandria, Italija, 2000), XXIII International Guitar Competition Rene Bartoli (Aix-en-Provence), Međunarodna XXXII Gitara Fernando Sor (Rim, 2003), VII „Alhambra“ međunarodni natječaj (Alcoy, Španjolska, 2004), XXV International Guitar Competition Mauro Giuliani (Bari, 2004), XXII Guitar Foundation of America International Solo (Montréal, 2004), Dr. Luis Sigall XXXI međunarodno natjecanje (Viña del Mar, Čile, 2004). 2005. snimio je CD za Naxos Records uz odlične recenzije.

Povodom koncerta crnogorskog gitarističkog dueta u Splitu

GITARE, MORE I LJETO U SPLITU

U subotu uveče, 14.08.2010. godine održan je, u sklopu kulturne razmjene Crne Gore i Hrvatske, koncert crnogorskih gitarista mlađe generacije: Daniela Cerovića i Gorana Krivokapića, u splitskim Dioklecijanovim podrumima. Bila je to nezaboravna večer Splitskog ljeta 2010, večer, nakon po svemu izvikanog PARTY-a koji je u petak održan na splitskoj rivi i do zore (s petka na subotu) elektroničkim egzibicijama remetio miran san većem dijelu Splićana.



Kao bogomdani kontrapunkt, ova je subotnja komorna večer, donijela glazbu gitarističkog dueta, već svjetski afirmiranih crnogorskih interpreta klasične glazbe i usrećila malobrojnu publiku u carskim podrumima Dioklecijanovog grada.

Po svemu, od uvodnih tonova do krešenda i ponovnog smiraja, njihovo glazbeno čitanje manje-više poznatih autora, bilo je upravo to; kontrapunkt i suprotiva jednom izgubljenom i površnom konzumerističkom svijetu koji se u ljetnoj sezoni prelio iz „globalnog sela“ i na splitske prostore. U 1700 godina stare temelje Dioklecijanovog grada ulili su se Monteverdijevi madrigali, Scriabinovi preludiji i tango svita, ples svih plesova.

I nije bilo previše bitno što publika – mahom iz malobrojne ali vrlo agilne crnogorske zajednice Splita koja je pohodila ovaj koncert – i nije baš svikla ovakvim muzičkim događajima, ipak smo svi prisutni, barem intuitivno bili svjesni „ozbiljnosti“ prezentiranih djela i još više, bili smo



svjedocima jednog čarobnog muzičkog slavlja koje je od prvog do zadnjeg tona ostalo trajno zvučati u dvomilenijskim kamenim temeljima i podrumskim zidovima splitskog nukleusa.

Ova je gitaristička večer još jednom potvrdila univerzalnost muzičkog „govora“ ma gdje se on zbivao i sintetičku i multinacionalnu snagu muzike kad je interpretiraju pravi majstori.

Mišo Dunović

TRADICIONALNI POSJET PEROJU



Nacionalna zajednica Crnogoraca Rijeka, Vijeće crnogorske nacionalne manjine PGŽ i Vijeće crnogorske nacionalne manjine za grad Rijeku organizirali su 17.7. posjet svojih članova u Peroj, povodom obilježavanja 353. godišnjice doseljenja Crnogoraca u Peroj.

Sve je počelo liturgijom u crkvi Sv. Spiridona. Slavlje je nastavljeno otvaranjem knjižnice „Njegoš“ i izložbom „Zavičajni spomenar“. Priredena je i izložba likovnih radova polaznika dječje likovne kolonije „Moja Peroja“.

Šest ekipa konopaša tradicionalno je otvorilo zabavni dio programa natjecanjem u potezanju konopa. Uz strastveno navijanje pobjednički pehar ove godine osvojili su konopaši Kršana, dok su konopaši Društva „Peroj 1657“ osvojili četvrto mjesto.

Kulturni program otvorio je predsjednik društva „Peroj 1657“ Mihajlo Škoko pozdravivši sve prisutne. U tradicionalnim nošnjama najmlađi članovi oduševili su publiku tradicionalnim crnogorskim plesom i pjesmama. U programu su još nastupili i pjevački zbor „Peroj 1657“, KUD „Uljanik“, pjevačka skupina „Montenegrine“ iz Rijeke i folklorna skupina Talijana iz Vodnjana.

Zajedničko druženje nastavljeno je uz muziku i ples. Za zabavni program su bili zaduženi Jozefina i Trio Rio. U sklopu proslave organiziran je sajam autohtonih istarskih proizvoda.

Samanta Toffetti

LJETNJA ŠKOLA „CRNA GORA MOJA POSTOJBINA“

I ove godine je, u vremenu od 20. do 30. jula, na Ivanovim koritima održana (četvrta po redu) Ljetnja škola jezika i kulture Crne Gore pod nazivom „*Crna Gora moja postojbina*“. Cilj škole, čiji je organizator Centar za iseljenike Crne Gore u saradnji sa Zavodom za školstvo Crne Gore, bio je da njeni polaznici – djeca crnogorskih iseljenika (ljetos je u odmaralištu „*Lovćen-Bečići*“ na Ivanovim koritima boravilo 60 mališana iz 12 zemalja!) – kroz igru i zabavu unaprijede znanje jezika i upoznaju kulturnu, istorijsku i prirodnu baštinu Crne Gore.

Rad škole odvijao se kroz brojne radionice crnogorskog jezika, kulturne, istorijske i prirodne baštine, kao i muzičke, dramske i likovne radionice, ali i kroz izlete, muzičke večeri, sportska nadmetanja i razgledanje kulturno-istorijske baštine okolnih znamenitih područja. Završetak Ljetnje škole obilježen je dodjelom diploma i svečanom priredbom, koja je izvedena na guvnu, u impresivnom ambijentu Ivanovih korita (v. naslovnici).

Ovogodišnji polaznici škole koje je uputila Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske bila su djeca Dorotea Braić, Ivana Štokovac, Ivan Vučerić i Lorena Braić iz Peroja.

SJEDNICA VIJEĆA CRNOGORSKE NACIONALNE
MANJINE GRADA ZAGREBA

Dana 5.7.2010.g. u Crnogorskom domu u Zagrebu održana je 13. sjednica Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba. Najprije je predsjednik Vijeća prof. emer. dr. sc. Veselin Simović podnio izvještaj o realizaciji zaključaka 12. sjednice. Istaknuto je da je svečani koncert 19.5. u Hrvatskom glazbenom zavodu – kojim su obilježeni Dan nezavisnosti Crne Gore, Dan Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Dan Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području RH – u potpunosti uspio i da se pokazao kao adekvatan način obilježavanja tih datuma. Vrlo uspješan bio je i nastup Pjevačke grupe „Montenegro“ (zajedno sa Ženskim zborom „Bulbuli“) na manifestaciji „Bogatstvo različitosti“ kojom je 12.6. obilježen Dan nacionalnih manjina Grada Zagreba.

Zatim je, nakon uvodnog obrazloženja predsjednika i tajnika Vijeća i rasprave, Vijeće donijelo odluku o prihvaćanju izvještaja o realizaciji Programa rada Vijeća za prvo polugodište 2010., kao i izvještaja o realizaciji Financijskog plana Vijeća za taj period.

Data je informacija o izmjenama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina kojim se regulira pravni status koordinacija nacionalnih manjina i uvodi tzv pozitivna diskriminacija u izborni sustav Republike Hrvatske. Prisutni su informirani i o jednoj konkretnoj realizaciji Sporazuma o suradnji u visokoškolskom obrazovanju Hrvatske i Crne Gore: Fakultet strojarstva i brodogradnje iz Zagreba i Mašinski fakultet iz Podgorice otvorili su vrata studentima jedne i druge države uz stipendiju od 1000 eura (inicijativu je prošle godine uputio Danilo Bunčić u ime mladih Crnogoraca iz Hrvatske).

SKUPŠTINA DRUŠTVA CRNOGORACA I PRIJATELJA
CRNE GORE „BUJŠTINA“ U UMAGU

Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Bujština“ u Umagu održalo je 2.7. svoju drugu izbornu skupštinu. Skupštinu je otvorio njen predsjednik g. Radovan Medojević i predložio da g. Božidar Caković vodi skupštinu. Nakon izbora radnih tijela, predsjednik Društva podnio je izvještaj o radu Društva te financijski izvještaj za proteklo razdoblje. Istaknuto je da su plan i program – koje Društvo provodi kao član Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske – za protekle dvije godine u potpunosti ispunjeni, unatoč nedostatku potrebnih financija i prostora za okupljanje i rad članova Društva.

Uspješnost u provođenju plana i programa ogleda se kroz uspješnu organizaciju izložbe slika „More i Ivana“ u suradnji sa Istarskom županijom i umaškim sveučilištem. Gostovalo je KUD „Peroj 1657“ iz Peroja. U Umagu su uspješno organizirani i „Dani crnogorske kulture“ u suradnji sa umaškim sveučilištem, muzejom i bibliotekom grada Umaga; otpočeli su izložbom slikara Ratka Odalovića iz Crne Gore, prikazani su dokumentarni filmovi režisera Živka Nikolića, gostovala je grupa „Alata“ iz Podgorice. Prošle godine su organizirani i odlasci na Petrovdanski sabor na Platku i Lučindanske susrete u Zagrebu.

Novo predsjedništvo Društva sačinjavaju: Radovan Medojević, Omer Hasanović, Emil Rovčanin, Milanka Marić, Ismet Martinović, Vasiljka Rotar i Mulaz Sijarić, a za članove Županijske skupštine predloženi su Milan Medojević, Omer Hasanović i Božo Caković. Za predsjednika Društva ponovo je izabran g. Radovan Medojević, koji je zahvalio na još jednom ukazanom povjerenju i zaključio izbornu skupštinu Društva.

NA CETINJU OBILJEŽENA STOTA GODIŠNJICA PROGLAŠENJA KRALJEVINE CRNE GORE

Svečanom akademijom, koju je u Vladinom domu na Cetinju priredio predsjednik države Filip Vujanović obilježena je stota godišnjica proglašenja Crne Gore kraljevinom. Obilježavanje jubileja – vijeka od značajnog datuma u našoj historiji okupilo je u prijestonici crnogorske zvaničnike, predstavnike diplomatskog kora, javne ličnosti. Obraćajući se gostima predsjednik Vujanović je rekao da je 28. avgust 1910. godine jedan od onih datuma po kojima se države pamte, koji su njene vječne vrijednosti i kruna njenog ugleda.

– Historija je potvrdila vrijednost kraljeve vizije da će proglašena Kraljevina Crna Gora stajati kao gorostas pred očima potomstva. Nepravda učinjena onome ko zaslužuje samo divljenje, vječna je opomena i nama i potomstvu, da ne možemo ni stati ni odahnuti ako to rizikuje našu najveću vrijednost – vječnost Crne Gore – poručio je predsjednik države i podsjetio da je Crna Gora „zaslužena viševjekovnom borbom za slobodu i državu koju su vodile četiri dinastije, posvećujući sebe slobodi i potrebi da slobodu odbrane državom“.

– Posljednji vladar naše posljednje dinastije, naš knjaz i kralj Nikola znao je da je Kraljevina kruna državne vrijednosti Crne Gore, koja nije samo iskaz počasti nego i potvrda vrijednosti, i nije samo dokaz uticaja nego i zaslužen priznanje jednoj velikoj historiji. To je historija u kojoj je prva dinastija na prostoru Crne Gore već imala državu priznatu od istočnog carstva 1042, a zapadnog 1077. godine – podsjetio je Vujanović.

Izboriti se za Kraljevinu priznatu od velikih sila i od velikih susjeda bio je, kako je kazao predsjednik Vujanović, podvig jednog velikana koji je osvojenu slobodu i međunarodno priznatu državu snagom svog ugleda promovisao u Kraljevinu.

– Ali, naravno, ne samo snagom svog ugleda nego i ugleda Crne Gore i dinastije kojoj je pripadao od kojih je jedan Petar – onaj sveti – pomirio plemenski posvađane i utemeljio modernu državu, a drugi Petar, globalno vrijedan, pronikao u dubinu uma i duše čovjeka – kazao je predsjednik Crne Gore.

Osvrćući se na dio naše historije od prije jednog vijeka, predsjednik Vujanović je kazao da je tadašnji Gospodar tragično povjerovao da je neizmjerena i nesrazmjerna žrtva Crne Gore, plemenitost opraštanja i zasluženost priznanja bila i dovoljna garancija pravde.

– Nesreća nepravde tebi vječna je poruka i našoj i budućim generacijama o neprolaznosti Crne Gore – kazao je predsjednik Vujanović zvanicama u Vladinom domu.

Nakon svečane akademije, zvanice su obišle izložbe u Biljardi, prisustvovala izvođenju opere „Balkanska carica“, a potom koktelu organizovanom u Vladinom domu.

– Na dan kada obilježavamo grandioznost proglašenja Kraljevine Crne Gore kao krunu tvoje i dinastičke vladavine, saopštiću ljudski iskreno žaljenje zbog višedecenijske nepravde zaborava tvog veličanstvenog državnog djela. Istovremeno, ponoviću odlučnost da vratimo dug koji si nama i pokoljenjima ostavio kao trajnu obavezu – kazao je predsjednik Vujanović.

Povodom jubileja na Cetinju je otvoreno pet izložbi, a promovisane su i monografije, zbornici i katalozi posvećeni jednom od najznačajnijih datuma crnogorske historije.

Izložba Narodnog muzeja - „Jubilarne svečanosti 1910-2010“ otvorena je u Biljardi, kao i izložbe Državnog arhiva - „Obnova crnogorskog kraljevstva i jubilarne svečanosti 1910. godine“ i Centralne narodne biblioteke „Đurđe Crnojević - „Nikola Prvi, gospodar i pjesnik“. Druga izložba CNB „Đurđe Crnojević“ - „Crnogorska i inostrana štampa o obnovi Kraljevine Crne Gore 1910“, organizovana je u Ateljeu „Dado“, dok su fasade zgrada bivših diplomatskih poslanstava bile prostor za postavku izložbe „Poslanstva na Cetinju“.

U atrijumu Biljarde promovisana su izdanja „Diplomatska predstavništva u Knjaževini i Kraljevini Crnoj Gori“, „Besjede i proglasi Kralja Nikole“ i „Obnova crnogorskog kraljevstva i jubilarne svečanosti 1910. godine“.

(Izvor: Dnevni list POBJEDA, 29. avgust 2010. godine)

Svi oni koji i danas pamte kako su 2. decembra 2005. godine, na tribini Pokreta za nezavisnu evropsku Crnu Goru održanoj u prepunoj dvorani Novinarskog doma u Zagrebu, dugotrajnim aplauzom propraćene nadahnute i vizionarske riječi don Branka Sbutege da je „obalna linija Europe bila uvijek mjesto na kojem se evropska civilizacija branila“ i da „dobrosusjedski odnosi Hrvatske i Crne Gore ... mogu prevazići sve traume povijesti“ – znaju i s kolikom bi radošću don Branko dočekao dan kada se evropska kultura u njegovoj Crnoj Gori „brani“ muzikom!

Intervju POBJEDE: Ratimir Martinović, umjetnički direktor „Don Brankovih dana muzike“

„STENVEJ“ SVJEDOK ISTINSKE UMJETNOSTI

Festival „Don Brankovi dani muzike“ otvara, za Kotor i Crnu Goru, sasvim drugačiji, novi zvuk – kombinacija mladosti i novodospjelog klavira. Nakon prošlogodišnjeg obećanja direktora KotorArta Paola Mađelija, gradonačelnice grada Kotora Marije Čatović i ministra kulture Branislava Mićunovića da će troškovi oko kupovine klavira biti podijeljeni, „Stenje“ će puni sjaj pokazati ispod svodova katedrale Sv. Tripuna. O tome da li je priča sa srećnim krajem zaista ružičasta, ili je obojena i drugim bojama, prouzrokovanim inače teškom godinom u cijelom svijetu, pa i kod nas, zbog ekonomske krize, za naš list govori umjetnički direktor festivala, pijanista Ratimir Martinović.

– Stvarnost je uvijek obojena raznim bojama i nijansama. Ružičasta, crvena, drap, plava, žuta ... ko bi tu odredio tačnu boju? Doduše, taj šareniš nije samo pitanje dotične klavirske priče već i bilo koje druge, profesionalne i privatne koje nam se dešavaju. Naravno, uvijek je lakše gledati na stvari daltonistički, ali to samo znači da nemamo potpunu sliku. A potpuna slika ovdje je višeslojna bojanica u koju su uključeni Ministarstvo kulture i ministar Branislav Mićunović, bez čijeg angažmana klavir definitivno ne bi stigao u Kotor, zatim Opština Kotor i predsjednica Maja Čatović, koji su preuzeli dio obaveza, potom Crnogorsko narodno pozorište i direktor Janko Ljumović kojima dugujemo veliku zahvalnost za pruženu ruku u problematičnom trenutku, i naravno Paolo Mađeli, koji je zdušno podržavao inicijativu od samog starta. Sve u svemu, lijep događaj svakako, ali valjda i zbog krizne godine postao je mnogo teži nego što bi sam po sebi bio u ovoj našoj, inače ni malo lakoj Crnoj Gori. Time je činjenica dolaska „Stenjeja“ još značajnija i važnija.

KotorArt, i grad, dobijaju instrument vrhunskog kvaliteta, „grofa“ među drugim kotorskim klavirima kome je dostojna i prava „grofovija“ – namjenska koncertna dvorana. Gdje će svoje utočište pronaći „Stenje“ i treba li festivalu, pored brojnih otvorenih „koncertnih“ prostora, prava koncertna dvorana?

– Pored toliko prelijepih crkava i divnih ambijenata u kojima već realizujemo naše programe, ne vjerujem da nam treba još jedan, akustički možda kvalitetniji, ali estetski, historijski, kulturološki sigurno inferiorniji i manje prijemčiv prostor. Pođite samo u crkvu Sv. Duha, katedralu Sv. Tripuna ili Prčanj u Bogorodičin hram i odslušajte neki koncert. Ti su prostori svijet za sebe i upravo prednost našeg festivala. Ja zato prije razmišljam o adaptaciji postojećih objekata, recimo, konačno sređivanje krova i svih dotrajalih instalacija u prelijepoj crkvi Sv. Duha ili klimatizacija nekih drugih prostora u gradu i van njega. Inicijativa rješavanja infrastrukturnih problema i jeste jedan dio uticaja, koji festival mora i hoće izvršiti, a za benefit svih onih koji te prostore i mimo festivalskih datuma i programa koriste.

Svake godine na „Don Brankovim danima muzike“ nastupaju domaći umjetnici. Ove godine poseban akcenat stavili ste na mlade umjetnike, prije svega mislim na pijanistkinju Vladanu Perović, koja je dobila čast da otvori festival.

– Klavir „Stenje“ ostaje Kotoru, Crnoj Gori, generacijama talentovane djece koja dolaze, kao i gostujućim umjetnicima. Prošle godine promovisali smo instrument nastupom pijaniste Iva Pogorelića, svjetski proslavljenog umjetnika i smatrali smo da ove godine, kada je klavir stigao, čast da ga promoviraju treba da pripadne onima koji su najbolji ambasadori naše zemlje. A to su talentovani mladi ljudi, čiji je dar prepoznatljiv svima, bez obzira na jezike i kulture, na bilo kojim meridijanima svijeta. U ovom slučaju, to je draga i izuzetno talentovana Vladana Perović, djevojčica koja iza sebe ima već mnogo nastupa i uspjeha, ali, isto tako, koja svojom skromnošću i posvećenošću garantuje da može dogurati daleko van domašaja kratkotrajnog uspjeha, ostavljajući za sobom trag. Promovisanje i isticanje mladih i perspektivnih muzičara sa ovih prostora jeste, takođe, jedna od obaveza festivala.

Gala koncert je i ove godine povjeren jednom, po kompaktnosti zvuka, mladom ansamblu - Crnogorskom simfonijskom orkestru. Mislite li da učešće nacionalnog, kao i jedinog simfonijskog orkestra u Crnoj Gori treba u perspektivi da postane tradicionalno na KotorArtu?

– Crnogorski simfonijski orkestar, i po riječima kritičara, ali i po utisku svih nas koji prate muzički život u regionu, pravi velike i smjele korake u smislu kvaliteta koncerata i obima pređenih programa. Kao jedini simfonijski orkestar u zemlji, on predstavlja stub našeg muzičkog života. Višestruka je obaveza, ali i korist i uticaj tog ansambla koji Crna Gora ima i treba da ima. Moramo se oslanjati i ojačavati domaće snage i institucije i činiti da, sve što su naši kapaciteti u pogledu talenata i budućeg kadra, maksimalno iskoristimo. Saradnja Crnogorskog simfonijskog orkestra i Festivala KotorArt jeste prirodno stanje stvari, jer smo na istom putu i s istom misijom – usmjereni i usredsrijeđeni na boljitak umjetničkog i kulturnog života u Crnoj Gori.

Vjerujem da razmišljate o tome ko bi od svjetskih i domaćih umjetnika mogao da zauzme mjesto na KotorArtu II. Kakva je Vaša vizija kada je riječ o konceptu festivala?

– Naredne godine muzički segment festivala KotorArt, tj. „Don Brankovi dani muzike“ ili , da kažem, onaj prvobitni, „stari“ KotorArt, slaviće 10 godina postojanja. Dakle, ono što bih volio jeste da tih prvih 10 godina prikažemo kroz malu monografiju, ali i da damo neke odrednice kako će se cijela priča dalje razvijati. Ja vidim četiri pravca. Jedan jeste programski, gdje svake godine moramo prezentovati visoko kvalitetne programe i to smo u dobroj mjeri već „osvojili“. Drugi pravac je pitanje refleksija ljetnjeg programa na ono što je kulturni život grada van sezone, i tu vidim važnu ulogu oživljavanja i uticaja, postupnog i istrajnog, na to da se svakog mjeseca u Kotoru desi makar jedan kvalitetan koncert, makar jedna značajna predstava, da djeci ponudimo kvalitetnu alternativu za druženje i ispoljavanje kreativne energije, da grad ima život i tokom decembarskih kiša i tokom februarskog mraka. Treći pravac jeste infrastrukturni – nisu dovoljni programi, ako dolazećim generacijama ne ostave klavire, reflektore, scene, gledališta, ako ne pomognemo renoviranje postojećih objekata, osmišljavanje i stavljanje u funkciju nekih novih scena. I četvrti pravac razvoja vidim u inicijativi koju je KotorArt već napravio prema sličnim festivalima u pogledu pravljenja asocijacije mediteranskih festivala, kruga prijatelja u regionu Mediterana sa željom da se prepoznamo i dalje zajednički gradimo i razvijamo veze među umjetnicima, festivalima, gradovima, zemljama.

O čemu najviše brinete kada je riječ o festivalu „Don Brankovi dani muzike“?

– Asteriks i Obeliks, glavni junaci istoimenog stripa, plašili su se samo jedne stvari: da nebo ne padne na njih. E, kada stvari krenu naopako i problematično, a to je gotovo uvijek slučaj, ja samo pogledam na gore sa nadom da makar to nebo stoji tamo gdje jeste.

Vaša pozivnica za „Don Brankove dane muzike“ glasi:

– Negdje na raskrsnici kompasa, istorijskoj i kulturološkoj ruži vjetrova, gdje su makar zvijezde bliže svojim slikama, leži grad Kotor i u njemu mjesto prijateljskih susreta pod nazivom „Don Brankovi dani muzike“.

Ove godine je dobar dio koncerata povjeren italijanskim umjetnicima, pet od trinaest ukupno. Zašto ste se odlučili da „Don Brankovi dani muzike“ budu na neki način i „dani italijanske muzike (u malom)“?

– Od ove godine započinjemo novi programski segment koji posvećujemo jednoj zemlji, na neki način, imamo „zemlju u fokusu“. To dalje znači da ćemo počev od ove godine kroz muzički segment promovisati kako umjetnike tako i programe odabrane zemlje, tj. da ćemo kroz koncerte umjetničke muzike, kontakte sa ambasadama, predstavnicima privrednog života te zemlje u Crnoj Gori, napraviti prostor za promociju saradnje na polju kulture i umjetnosti koja će se vezivati za Kotor. Razmišljajući, tako, o prvoj „zemlji u fokusu“ izbor je pao na Italiju, prije svega zbog tako raznovrsnih i jakih veza koje postoje među našim zemljama, i sa druge strane, zbog činjenice da je to naš prvi zapadnoevropski susjed. Početna ambicija, entuzijazam i želja da se predstavi par najistaknutijih italijanskih umjetnika zajedno s ikonom italijanske i svjetske kulturne scene, limitirani su ekonomskom krizom i nedovoljnim odazivom italijanskih sponzora. Uz nesmanjeni entuzijazam, program Dana Italije oblikovali smo kroz niz izuzetno kvalitetnih i afirmisanih umjetnika i sastava, bez glamura koji ovoj kriznoj godini možda i ne priliči.

*Boris Marković
(Dnevni list POBJEDA, 13. jul 2010. godine)*

ORIDINALI

Nedavno je, u izdanju Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Skaner studija iz Zagreba, objavljena knjiga „Oriđinali – crnogorski narodni humor u anegdotama“. Donoseći nekoliko „oriđinala“, podsjećamo da je Đorđija Radonjić autor i knjige crnogorskog narodnog humora „Bez uzla na jezik“, koja je doživjela više izdanja.

MISA

Voja Vukčevića iz Bobije uhvate lovočuvari na jezeru u krivolovu. Kako nema nikakvih dokumenata kod sebe, uzimaju mu podatke. Vojo zna da je kriv i da će ga platiti kao vuk čaprom, pa pokušava nekako da se ukrije i izmišlja i datume i imena:

- Ime?
- Mašan!
- Ime oca?
- Marko!
- Ime majke?
- Miša!

Lovočuvar napisao – „MI“ ... pa zastade, a onda pita Voja:

- Kako se piše „Š“?
- Izmisli ga ka ja majku! – odgovori brzo Vojo.

POP JE POŠAO DOMA

Umrla Kotoraninu Slobu Kaženegri baba. Sve se učinjelo kako valja i treba, a poslije nekoliko dana srijeće Sloba jedan poznanik koji nije bio na saučesću, pa će, ma nešto previše ožalošćeno:

– Słobo, nijesam, vjeruj mi, stigao kad je trebalo, pa evo sad – primi moije iskreno saučesće za babom!

Misli se Słobo, dobro narod veli: „Umro onaj kome nemaš kad poći na sahranu!“, ali prima pristojno saučesće:

- Hvala ti! Mnogo ti hvala!
- Teđ onda Słobov poznanik nastavi ljubopitljivo:
- A jeste li, bogati, babu ukopali sa popom?
- A Słobo, onda, samo produži:
- Nijesmo, pop je pošao doma!

AUTOPORTRET

Sretoše se na podgoričkoj ulici slikar Novak N. i njegov prijatelj Ljubo Iljić Vulović i lijepo se ispričaju kao i svaki put, pa ko koga prvi ugrabi:

- Novače, što lijepo radiš ovijeh dana?
- Što radim ...? Ada znaš da ne prigrcem krtolu, nego da slikam!
- A što slikaš?
- Portretišem!
- Dobro, portretišeš! Ali koga portretišeš?
- Sad će slikar već nervozno:
- Koga portretišem? E kad već očeš da znaš portretišem jednu fukaru?
- Onda je to sigurno autoportret! – mirno dodade Ljubo.

POSJETA CRNOJ GORI

(od 2.6. do 6.6. 2010. godine)

Nacionalna Zajednica Crnogoraca Rijeka u suradnji sa Vijećima Primorsko Goranske Županije i grada Rijeke organizirala je put u Crnu Goru za svoje članove. Cilj puta bio je da se na najbolji način ostvari osnovna zadaća održavanja direktne veze sa matičnom državom.

Put je bio isplaniran i detaljno razrađen. Obuhvatio je stručne vodiče i razgledavanje prirodnih ljepota i znamenitosti svakoga mjesta kroz koje smo prošli. Odsjeli smo u Čanju, gdje smo noćili četiri noći. Čanj je inače turističko naselje u



uvali sa hotelskim kompleksima i vikendicama naslonjen na plažu dugu 1100 metara prekrivenu „bisernim pijeskom“. Prvog dana obišli smo ušće Bojane gdje smo uz kavu i kišno vrijeme promatrali nabujalu rijeku. U Ulcinju smo proveli nekoliko sati, razgledali grad koji je ostavio na nas vrlo dobar dojam o urednosti i susretljivosti njegovih građana. Arheološki i etnološki eksponati bogate kulturne baštine izloženi su u Gradskom muzeju, koji se nalazi u Starom gradu.

U Baru smo posjetili grad i luku. To je moderan grad širokih bulevara okružen mediteranskim raslinjem, predstavlja najveće turističko i nautičko mjesto na ulazu u Jadransko more. Grad sa 40.000 stanovnika imao je burnu historijsku prošlost o čemu svjedoče brojni kulturno historijski spomenici od kojih je svakako najpoznatiji Stari grad Bar. Stari Bar udaljen je četiri kilometra od morske obale.



Ostaci nekadašnjeg grada su nijemi svjedoci mnogobrojnih osvajača i različitih kultura. Uz stručnog vodiča obišli smo zidine i crkve minulih vjekova kao i druge objekte Staroga Bara. Interesantno je spomenuti da smo posjetili stablo masline staro 2100 godina koje stoji kao spomenik i prkosi vjekovima. Bar je kao mjesto okružen maslinicima iz kojih se dobiva poznato barsko maslinovo ulje zlatno žute boje.

Krajem prvoga dan posjetili smo Sutomore. To je najpoznatije turističko mjesto barske rivijere

priljubljeno uz dugu pješčanu plažu. Od brojnih spomenika prošlosti najistaknutija je crkva Svete Tekle sa pravoslavnim i katoličkim oltarom.

Posjetu Skadarskom jezeru posvetili smo cijeli sljedeći dan. Petosatnim krstarenjem, divili smo se najvećem jezeru jugoistočne Europe. Brodom smo posjetili manastir Kom, u neobičnom ambijentu družili smo se sa monahom više od sat vremena. U Rijeci Crnojevića smo razgledali starine među kojima je najpoznatiji Stari most i stari grad Obod nekadašnje sjedište vladara Crnojevića. Virpazar smo posjetili jer je on tranzitna stanica za krstarenje Skadarskim jezerom. Predsjednik odbora MZ Crmnica Đuro Marković i sekretar Udruženja Crmničana Ljubo Lješević održali su sa našom delegacijom sastanak. Dogovorili smo daljnju saradnju na održavanju veza Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka i Pule sa Crnom Gorom. Udruženje Crmničana pri dolasku u Peroj posjetit će Rijeku i Pulu.



Trećega dana zaokružili smo posjetu Crnoj Gori obilaskom Mauzoleja na Lovcenu, Cetinja i Podgorice. Mauzolej Petra II Petrovića Njegoša izgrađen je po projektu Ivana Meštrovića 1974. godine na Jezerskom vrhu (1657m). Zdanje je od granita sa dvije karijatide (Crnogorke u narodnoj nošnji) na ulazu i sa monumentalnom Njegoševom figurom. U posebno uređenoj kripti nalaze se posmrtni



ostaci velikog crnogorskog pjesnika i vladara. Istoga dana posjetili smo Cetinje-grad muzej: Dvor kralja Nikole, Biljardu, Vladin dom, Vlašku crkvu, Plavi dvorac i dr. Značajno je istaknuti, petodnevno druženje doprinijelo je učvršćivanju dobrih odnosa među članovima Zajednice kao i stvaranja novih prijateljstava u mjestima koje smo posjetili. Vladalo je opće zadovoljstvo, zbog čega su ovakve posjete najatraktivniji program Zajednice i oba Vijeća.

Jovan Abramović

Pozivamo Crnogorke, Crnogorce i sve prijatelje da svojim sugestijama, prijedlozima i priložima pomognu redakciji "Crnogorskog glasnika" na poboljšanju i daljnjem izlaženju lista.

Tekstovi nijesu lektorirani te se ispričavamo autorima i čitateljima.

Ovaj broj "Crnogorskog glasnika" tiskan je uz potporu Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

MEDITERANSKI PUT SPLITSKIH CRNOGORACA

Tradicionalni ljetni izlet Crnogoraca i njihovih prijatelja organizirala je i ove godine splitska Zajednica i njeno agilno predsjedništvo na čelu s Borivojem Stevovićem, od 19. do 22. juna. Ovaj put to je bila „južna tura“ pa smo se utaborili u Ulcinju, najjužnijoj točki crnogorske rivijere. Putovanje prepunim autobusom (50 ljudi) bilo je dugo cijelu subotu ali je atmosfera među nama bila motivirajuća i uz česte pauze prošla je ugodno i nenaporno. Proputovali smo je Jadranskom magistralom, starom i vjerojatno najpopularnijom južnoslavenskom cestom, a pauze su počele već od Brele, pa u Neumu, iznad Dubrovnika i konačno Prevlake, najjužnije jadranske točke Lijepe naše. Mnogima od nas to je bio prvi posjet lijevoj strani kopnenih vrata Bokokotorskog zaliva. Vijugavom cestom širokom taman kao naš autobus, susretnemo reli od pedesetak talijanskih oldtajmera i samo zahvaljujući vještini našeg šofera Marka i agilnosti vodiča-domaćina Željka Uvodića, uspijemo relativno bezbolno riješiti sva ta mimoilaženja.

Na Prevlaci smo vlakicom pošli do same punte Oštro kroz zapuštene vojne objekte i u korov zarasle staze, sve do stare tvrđave koju je gradila Austro-Ugarska kako bi zaštitila ulaz u Boku. Zadržali smo se sat-dva između ostalog jer je vlasnik restorančića na autobusnoj stajanki stalno govorio, gotovo svakom gostu: „Gosparu, ako je preša umrijeti, nije zakopat!“

Zatim nas je put odveo na mali granični prelaz prema Herceg Novom i tamo su već nastale peripetije oko pasoške kontrole i to kod naše granične policije koja se kuhala na ljetnjem suncu u dva metalna kontejnera „na kraju svijeta“. Ipak nekako prođemo, (nervozni jer je u autobusu postalo neizdrživo vruće i zagušljivo) i u Herceg Novom dobijemo lokalnog vodiča Acu, kojeg smo od milja – zbog poštapalice koju je prečesto koristio – nazvali „TAKO REĆI“. U vožnji, što je svakako za pohvalu, čuli smo od njega pomalo od cijele istorije Crne Gore, ponešto novog a ponešto da se „utvrdi gradivo“. I tako, s jednom pauzom provučemo se kroz Boku pa na trajekt i preko Tivta, Bara i Budve stignemo u kasno popodne ili bolje reći rano predvečerje, u Ulcinj. Zapara koja se nabila ispod oblačnog i povremeno kišnog neba i zalogajčić dobrodošlice uz poneki „Prvijenac“ i čašu vina, pa trkom u sobe na tuširanje. Hotel „Olimpic“ vidio je i bolje dane ali je pristojno održavan i udoban. Osoblje, susretljivo i uvijek na usluzi, zaslužilo je u sljedeća tri dana odličnu ocjenu.

U rano jutro budi nas cvrkut ptica iz krošanja bujne vegetacije kojom su okruženi hoteli, sve do velike, legendarne, ulcinjske pješčane plaže. Vrijeme nam nije bilo sklono pa je povremena kiša osujetila planove jutarnjeg kupanja i mi se nakon doručka krcamo u autobus i pravac Albanija, zemlja nepoznata. Vozimo se do Skadra, onog legendarnog „Skadra na Bojani“ kojeg su, ovisno od koga čujete legendu, gradili crnogorski ili albanski plemići, i ugradili u zidine mladu majku tako da i danas mlijeko

povremeno teče iz svodova građevine. Onog Skadra kojeg su danju graditelji gradili a noću vile razgrađivale. Uz obavezne granične peripetije i polusatno bezrazložno zadržavanje, uđemo u Albaniju, zemlju orlova i „bunkerića“.

Da smo bili u pravu glede pretpostavke kako su ostaci Enver Hodžinog izolacijskog perioda, glavna karakteristika albanskog vremena „narodne demokracije“, odmah nakon granice potvrdio nam je i ovaj pokazni izložak



bunkera, kojih je, kako će nam to reći naš novi vodič, izrađeno i posijano po cijeloj zemlji ravno 750.000 komada. Dovoljno čvrstog betona i čelika za jedan ozbiljan autoput uzduž cijele zemlje. Tu se potvrdila moja ideja kako bi bilo vrlo interesantno uvesti iz Albanije te male čvrste gljivaste objekte i tako napraviti odličan posao. To je naišlo na opće odobravanje u autobusu i ničim izazvano, postalo lajtmotiv cijele ekskurzije.

No, mi smo nakon kupnje velikih količina legendarnog „Skenderbega“, i ponekog suvenira (naravno da sam ja pronašao i kupio „bukerčić-suvenire“ i usrećio prijatelje po povratku), nastavili prema Skadru.



Naš novi vodič Edvard, neizmerno samoironični, duhoviti i educirani Albanac, koji je od majke sarajke naučio vrlo simpatičan hrvatski, proveo nas je tijekom vožnje do Skadra kroz cijelu albansku povijest s naglaskom na Hodžine „bisere“, od gradnje vijugavih uskih puteva e, da se na njih ne bi mogli spustiti okupatorski avioni, preko bunkerske faze, sve do elektronske izolacije u kojoj je jedini signal koji se mogao uloviti bila radio a kasnije televizija Tirana. Stignemo tako učas do Skadra i pored „cigan-male“, o kojoj je

također duhovite opaske dao naš domaćin, udarimo na drveni most (jedan inženjerijski, jednosmjerni most zaostao iz drugog svjetskog rata) jedini koji spaja dvije obale Bojane i dvije strane grada. I naravno da nam ususret uleti cijela kolona auta i mi zaglavimo na mostu. Kako u Albaniji ne vrijede prometni znakovi, ni semafori, ni išta od pravila zapadne prometne kulture, ipak se nekako provučemo i dokotrljamo u podnožje starog Skadra, velike i mukotrno građene tvrđave. Tu nas u nekoliko kombija prebace domaći taksisti i dočeka nas kiša - da kiša - pljusak, i mi se na jedvite jade uspijemo sakriti u neke katakombe. No, kiša nakratko zastane i mi se popnemo na jednu od skadarskih kula s koje puca veličanstven pogled na Bojanu i Skadarsko jezero, cijelu dolinu i cijeli grad. Pogled seže kilometrima po pitomoj dolini, jezero kao malo more i riječni meandar s jedinim, drvenim mostom. Tako puno utisaka stane u samo jedan pogled, tako puno informacija o jednom ubavom i sirotom gradu.

Skadar se rasprostire u toj pitomini prepun grubo ozidanih Hodžinih zgrada, naslaganih ciglama, zapuštenih i sirotih poput meksičkih slamova. Bez prometnih regula, ulica punih rupa natopljenih kišom, gotovo bez ikakve infrastrukture. Bijeda jednog propalog i gotovo samoubilačkog izolacijskog eksperimenta koji je potrajao pedesetak godina. No, mlada i oslobođena Albanija se budi, pa sretnete na ulici mlade cure kao i u svakom srednjeeuropskom gradu, vidite dobre aute koji se ipak nekako snalaze u tom prometnom galimatijasu. Vidite i sav onaj neoliberalni kapitalistički paradoks koji potresa cijeli Balkan a ovdje je u svom punom sjaju: pored uboge udžerice blista nova velegradska arhitektura.

Odlazimo u šoping, svjesni kako se nećemo usrećiti kupnjom jer niti ima tradicionalnih proizvoda (koje je val divljeg kapitalizma progutao) a globalni market nije donio ništa interesantnog osim dalekoistočnog jeftinog bofla, a još je k tome bila i nedjelja. Ipak, nakon sat-dva odlazimo na pristojan ručak u još pristojniji restoran i za deset eura po glavi odlično ručamo. Povratak je još više iskompliciran graničnim formalnostima, no mi se nepokolebljivo dobrog raspoloženja vraćamo u naš hotel i u ulcinjski noćni dir.

Trećeg dana kiša nas i dalje prati prema Virpazaru i crnogorskoj strani Skadarskog jezera. Provlačimo se brodom kroz bezbrojne lokvanje, šaš i barske ptice i plovimo prema nepoznatoj uvali u kojoj se smjestio restoran, bolje reći malo selo u kojem vrijedna obitelj ugošćuje putnike namjernike i brojne turiste.

Jedemo domaću, autohtonu spizu, od sira i kiseline do divljeg šarana kojeg ovdje zovu „krap“ i koji se odlično slaže s domaćim Vrancem, crnim i gustim, opojnim. Zapjevaj i za pojas zadjeni, kazuje narodna izreka i mi se po pravom pljusku opraštamo od ovog bajkovitog mjesta i vraćamo se brodom nakon sat-dva pravog užitka u neokrnjenoj prirodi.

Naravno, posjetimo i legendarni podrum podgoričkih plantaža, kupimo jedva, od ruske navale i prepunog dućana, nekoliko kartona Vranca - PROCORDE (taj je navodno najbolji) i bijelog Krstača, nekoliko boca rakije i dezertnih vina.

Pa opet autobus i pravac Ulcinj. Provedemo sat-dva na rivi uz malu plažu na kojoj viori crvena zastava (plaža bijaše zatvorena za kupaće) a valovi od preko metra pjene i zapljuskuju sivo-crni pijesak. Pljusak presjedimo u lokalnoj slastičarnici i cure pojedu baklave a ja dopola popijem bozu, piće poznato iz mojih studentskih sarajevskih dana. I tako završi i treći dan.

Nervozne pripreme za povratak, pakiranje i sakrivanje u autobusnom bunkeru kupljene „robe“ i u rano jutro (utorak) krećemo prema Budvi. Zastanemo u Sv. Stefanu (a bolje i da nismo) koji se već godinama rekonstruira i mijenja vlasnike a ruski „investitori“ nagrdiše pristup i izgradiše mnoštvo pseudo vila uz prilazni put, na maloj i strmoj padini koju pamtim po stoljetnim maslinama koje se sad izgubljene skrivaju u ogradnim zidovima tih monstrum-zdanja. Ipak napravimo grupnu fotografiju s poluotokom u pozadini i gradilišnim rekvizitima u prvom planu.

Pa put pod autobusne gume i pravac Budva. E to, taj urbicid, taj nered morate doživjeti. To se ne da opisati. Stotine kuća, hotela, pansiona i džambo plakata koji na ruskom nude „izvrsnu priliku“ za kupnju apartmana ili stana, toga u mome arhitektonskom iskustvu (koje, à propos, nije manje od trideset-četrest godina) nema. Trajno ubijen prostor koji ima još samo privid življenja. I naravno stari grad koji svemu tome unatoč, odoljeva i funkcionira jednako kao i naš Poreč, naprimjer.

Nakon obilaska stare Budve, obaveznog pića i plaćenog WC-a, odlazimo prema Cetinju i gubimo se u magli vijugavom cestom iznad Budve, grada koji i ne zna da to više nije. Za nekih pola sata stižemo na Cetinje, očigledno još jedino mjesto u Crnoj gori koje nije pojela nova kapitalistička ekonomija i koje dostojanstveno, kao što i dolikuje prijestonom gradu, dočekuje putnike-namjernike. Opet kiša pokušava obeshrabriti naše nastojanje da pokupujemo sir i kajmak, da popijemo po koju „viljamovku“ i susretnemo rodbinu. A mi se ne damo i sve to, uz obaveznu kupnju novih kišobrana



(u svakom gradu po jedan) podnosimo stoički, kako se i priliči pripadnicima „čovječanstva na točkovima“.

Do Splita se vozimo dugo, duugooo, čini se kako se i jadranska magistrala produžila, i sretno stignemo oko ponoći. Pa na brzinu pretovaraj iz autobusa „robu“ i kofere u mala auta ili ih sretan i umoran „vuci na kosti“. Oproštaj je emotivan i pun obećanja o ponovnom izletu.

Mišo Dunović

P.S. Osjećam obavezu komplimentirati i pohvaliti organizatora ovog vrlo uspješnog i zapamtlivog izleta, splitsku agenciju „PUTOKAZI“ i našeg domaćina Željka Uvodića kao i njegove pomoćnike.

U galeriji „Montenegrina“ u Rijeci od 17.6. do 30.6.2010.

IZLOŽBA FOTOGRAFIJA „BOKA – NEKAD I DANAS“

Frano Alfirević: O BOKI

Krajevi kao i bića imaju dušu kojom su nam bliži ili dalji, a usred ove prirode, gdje nam se čini da smo se vratili u prve dane zemlje, samo čovjek koji žudi za najdubljom samoćom može da se osjeti potpuno blizak toj beskrajnoj melankoliji.

Mnogi su kao u snu vidjeli i pohodili ovo okovano more i bili zadivljeni veličanstvom brda; neki iskusni stranci putnici rekli su da je ovo najljepši kraj na svijetu, ali mnogi su uza sve divljenje otišli s osjećajem da je pejzaž Boke nečovječan. Jer, ovo je irealna, vrhovna samoća, gdje priroda govori primarnom snagom stvaralačkog duha, i ovamo treba da dođe onaj tko hoće da osjeti njezinu praiskonsku čistoću ili može da vrati sebi mir koji je izgubio, nešto od svoje davne djetinje duše. Tužan je čovjek, jer rijetko osjeća pravi glas prirode, a njegova se malenkost vidi u tome što je i preveć nastojao da prirodu savlada, dopuni i poljepša.

Pejzaž Boke ima u svojoj ljepoti nešto nečovječansko, u dubinama, ali u sve njegove svjetlosti i sjenke treba uranjati dugo, pažljivo i ispitivački, gotovo s pobožnom predanošću, da bi smo se preporodili utiscima poslije kojih riječi dobivaju drugi, viši smisao i nečovječansko postaje ljudsko, jer se duh tajanstveno prijateljuje s onim što je uzvišeno, a i prizori najtužnije ljepote kriju dio našeg najtužnijeg bića.



Gospa od Škrpjela (1932., Foto Laforest)



Gospa od Škrpjela (2008., Stevan Kordić)



Sa otvaranja izložbe u Rijeci

Stevan Kordić: O IZLOŽBI

Fotografsku izložbu „Boka – nekad i danas“ sačinjavaju 33 stare i 32 nove fotografije. Stare su nastale, uglavnom, na prelasku između XIX i XX vijeka, a nove tokom jeseni 2008. godine. Kad god je to bilo moguće nove fotografije načinjene su sa istih onih mjesta sa kojih su snimljene stare. Njihova namjena je da dokumentuju sadašnje stanje, a ne da predstavljaju umjetnički iskaz autora. Dakle, želja nam je bila da vam prikazemo isti prostor, ali sa vremenskom razlikom od 100 godina. U toj vremenskoj razlici Boka i fotografija je doživjela puno promjena. Analognu tehniku starih majstora: Laforesta, starijeg i mlađeg, Mandela, Stjepčevića, Prevalia i Smodlake, krajem XX stoljeća zamijenila je „digitalna revolucija“. Iako je došlo do tehnoloških promjena, stara dobra pravila kompozicije, kontrasta, ritma, slaganja boja ... ostala su ista. U savremenoj fotografiji ona su tu, ili da ih poštuju, ili da ih svjesno kršite, sve u cilju stvaranja što upečatljivije fotografije ...

Dragutin Lakić

IZLOŽBA SLIKA ŠTEFICE CERJAN STEFANOVIĆ



Sveučilišni profesor, doktorica znanosti, Štefica Cerjan Stefanović, pored svoje izvanredne znanstvene karijere, gaji nježno s puno srčanosti i svoj iznimni slikarski put. Odabravši svoje životno poslanje u znanosti ona u umjetnosti daje kontrast stvaranjem koje obilježava trenutak i gesta.

Po rođenju pretpostavljen slikarski talent, pustila je probuditi pred dvadesetak godina. Od tada stvara neumorno, gradeći svoj umjetnički svijet uvijek različit i iznenađujući. Ne prestaje učiti, pružajući svojoj znatiželji mogućnost potvrde i novih obzorja. U rješavanju likovnih i tehničko - tehnoloških problema slikarstva potporu joj dugogodišnju, nudi, akademski slikar Aleksander Forenbacher. Njegovo znanje i sigurnost slikarica izuzetno cijeni, te joj daje snage za daljnje stvaranje. Zajednički rad rezultira u godinama što su prošle, samostalnim i skupnim izložbama, na kojima se nerijetko stvarajući kale i uče jedni od drugih, a nova njihova saznanja, osim zadovoljenja ega najveća su vrijednost koju mogu, osvjestivši se spram drugih, implantirati u slijedeće svoje ostvaraje.

Imajući iskustvo znanstvena pristupa u svom profanom životu, Štefica Cerjan Stefanović, slikarica osebujna pozitivna duha, svoje je slikarstvo sa dominantnim impresionističkim pristupom u doživljaju i prijenosu na likovno djelo izgradila u neprestanoj diskusiji trenutnog osjeta, izražene geste i dominantne boje. Na slikama koje njeguju figuraciju, pojavljuju se motivi mrtve prirode koji variraju pristupom, od kompozicija bliskih naivi, pa do izvanrednih, van amaterskih sfera, sezaniističkih mrtvih priroda.

Tu su posebne i slike na kojima nam slikarica odražava svoje aspiracije spram nacionalne arhitektonske spomeničke baštine, na kojima bilježi vrijednosti prostora poput slikara kroničara, u Trakošćanu, Varaždinu, Zagrebu ili našim otocima. Osobitim slikama treba nazvati seriju veduta Zagreba, kojeg rođenjem osjeća i prenosi kroz koprenu, gotovo dječje Kirinove estetike. Ljepote prirodna „mekana“ zagorskog krajobraza izražava pak, kroz bravuroznu perspektivu Ljube Babića, potvrđujući tim, nesvjesno prirođenim uzorima, kvalitetu hrvatskog slikarstva u međuraću.

Slike koje odaju osobito individualno emotivno prisustvo autorice, zasigurno su Zrinjevac, u kojemu na granici fovizma, rastače poznatu geometrijsku shemu, akcentuirajući to impastom jakog kolorita, a duševno svoje stanje nudi kao ostvarenje kroz sliku Soba, gdje intimistički, s dozom sjete, reminiscira Jurjevske interijere slikarice Anke Krizmanić. Sve, pa i više od ovoga, slikarstvo je kontrasta, kao rezultat žudnje i prevrata, jake emocije koja definira slikarski opus slikarice Štefice Cerjan Stefanović. Očekujemo da strast iznjedri nove, nama na zadovoljstvo, likovne doživljaje.

Theodor de Canziani

FILATELIJA CRNE GORE

Nedavno je u prostorijama Zajednice Crnogoraca u Splitu, u prisustvu mnogobrojnih članova i prijatelja Zajednice, promovirana sedma knjiga gospodina Vukadina Zečevića pod naslovom „*Filatelija Crne Gore*“. I dok su njegove prethodne knjige vezane za Crnu Goru i njene krajeve („*Moja Crna Gora*“, „*Stare razglednice Crne Gore*“, „*Stare razglednice Limske doline*“ ...), za Zajednicu Crnogoraca Split, kao i za rod vojske kojem je autor pripadao dugi niz godina („*Brodovi na moru i rijekama*“), u ovoj knjizi je, u trinaest poglavlja i na 200 stranica, gospodin Zečević obradio cjelokupnu filatelističku građu kojom je raspolagao u trenutku pripreme ove po mnogo čemu jedinstvene i dragocjene publikacije.

Prije iznošenja podataka o samoj knjizi, autor se prisutnima obratio uvodnim riječima o filateliji kao nauci: «Postoje prefilatelistički i filatelistički period. To znači da se pismena korespondencija prvo vršila bez poštanskih maraka. Filatelistički period počinje negde od 1840. godine, a već 1841.g. imamo marku tzv. „Crni peni“, koja je u jednom primjerku i neprocjenjive vrijednosti. Filateliju sačinjavaju marke (poštanske, filatelističke, doplatne, crvenog krsta, križa i polumjeseca, neponištene i poništene), zatim kuverte „Prvi dan“, kao i ostale kuverte koje na sebi nose pisani tekst, marku i poštanski žig. Tzv. Maksimum karte, prigodni listovi, dopisnice i razglednice takođe predstavljaju filatelističku građu. Same markice mogu biti pojedinačne, četverci, u listovima i blokovima, prvo ili naredna štampanja, zupčane, nezupčane, kao i poluzupčane, a po obliku mogu biti kvadratne, pravougaone, u vidu romba itd.»

U nastavku je gospodin Zečević istakao kako je Crna Gora prvu svoju marku štamkala 1873. godine, a u promet je pustila 1874.g. u maju mjesecu. Ona je imala mali tiraž i danas predstavlja rijetkost. Među markama štampanim u Knjaževini Crnoj Gori posebno se ističe marka prvog crnogorskog



Prva marka Crne Gore



Zarobljenička karta (upućena 1917. iz Berana, preko pošte Kolašin, za logor Nagymegyér)

ustava (v. str. 43). U Kraljevini Crnoj Gori su 1910. godine izašle, kao prigodne ili svečane, marke među kojima naročito mjesto zauzima probno štampanje marke (v. str. 43). Marke su štampane i za vrijeme egzila kralja Nikole, pa i nakon njegove smrti (v. str. 43). Prikazane su i marke štampane za vrijeme Kraljevine Jugoslavije, zatim marke iz vremena talijanske i njemačke okupacije, te marke iz vremena DFJ, FNRJ, SFRJ, SRJ i SCG. Svakako treba naglasiti da su u knjizi obrađene i kuverte koje je autor sam izdao!

Vukadin Zečević

Vodeni mislima da narodi koji zaboravljaju prošlost gube sadašnjost i nemaju budućnost, kao i da je u svakoj tradiciji sadržano moderno, u „Crnogorskom glasniku“, u rubrici **CRNOGORSKI MOZAIK**, donosićemo po neku kockicu iz svekolikog crnogorskog nasljeđa koje baštinimo. U godini kada će i Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske obilježiti 100 godina od proglašenja Kraljevine Crne Gore, u ovom broju – iz posebnog izdanja **TURISTIČKE ŠTAMPE i POBJEDE** od 28. septembra 1989. godine – objavljujemo dio teksta Nenada Čurganova o krunisanju Nikole I Petrovića Njegoša.

Do 1878. Nikola I je bio Njegova svjetlost knjaz, a posle Berlinskog kongresa, kad je Crna Gora dobila i formalno-pravno status nezavisne države, on postaje Njegovo visočanstvo knjaz. Godine 1900., slaveći 40-godišnjicu vladavine, uz saglasnost evropskih dvorova, Nikola I dobija titulu Njegovo kraljevsko visočanstvo knjaz. Bio je to samo korak do kraljevske titule.

KAKO JE KNJAZ POSTAO KRALJ?

Gotovo svi evropski dvorovi i vlade dali su saglasnost da se zemlja knjaza Nikole I promoviše u kraljevinu, a njen prvi čovjek u kralja. To se nimalo slučajno dogodilo sa proslavom 50-godišnjice Nikoline vladavine. I za zemlju i za njenog vladara bio je to istorijski datum. To je trebalo proslaviti! Za veliki tulum nije bilo para ni u državnim kasama ni u narodnim džepovima, pa je Nikola I uzeo zajam od šest miliona perpera od engleske banke Bulton Brother & Comp. Cetinje se uveliko spremalo za svečanost. Grad se uljepšavao onako kako se, na primjer, to danas čini kad se organizuju olimpijade ili samiti na najvišem nivou! Investiralo se na sve strane: nove zgrade, putevi, jubilarni novac, poštanske marke itd. Na čelu Odbora za proslavu je bio mitropolit Mitrofan Ban, ličnost spretna za organizaciono–menadžerske radove. Imao se utisak da se polovinom avgusta 1910. na Cetinje sliilo pola Evrope: kraljevi, kraljice, kneževi, grofovi, suvereni, prestolonasljednici, gospoda i gospođe, diplomate, sveštena lica svih vjera i konfesija, razni odlični i šareni svijet. Posredstvom najuglednijih plemenika na Cetinju je bila i cijela Crna Gora. Točila su se strana pića, na periferiji okretale pečenke, gradske ulice bile ukrašene hiljadama cvjetova i lampiona itd. Na ulicama su se kretale prvoklasne kočije i automobili. Slavoluci. Trobojke. Okrečene fasade kuća. Svečana odjeća. Svečana muzika. Nova noćna električna rasvjeta (knjaz je Nikolu Teslu nagradio visokim odličjem!). Partije tenisa u dvorištima ambasada [do 1910. na Cetinju je bilo 11 akreditovanih diplomatskih predstavništava, što samo po sebi govori da je tadašnja Evropa visoko uvažavala vladara male Crne Gore!]. Moda golfa.

Dan uoči proglašenja kraljevine i kralja nebo je zaparala silna topovska kanonada iz 101 oruđa i neprestana zvonjava iz svih cetinjskih crkava.

Veliki događaj se zbilo 15. avgusta tačno u deset ura. Za govornicu Narodne skupštine je izišao Marko Đukanović, predsjednik Skupštine i podnio predlog da se Crna Gora proglasi kraljevinom i knjaz Nikola kraljem! Potom je održao referat o značaju dinastije Petrović za zemlju. Razumije se da je posebno naglašeno kako Crna Gora za sve što je imala i danas ima duguje zahvalnost Vladalačkoj kući: „Njoj duguje svoju nezavisnost, njoj duguje današnje blagostanje narodno, njoj duguje današnji značaj i ugled koji uživa u svijetu! A kome Crna Gora sve to duguje, svi znate: duguje najviše svome Preporoditelju, duguje Caru junaku, našem Uzvišenom Vladajućem Gospodaru!“

Skupština je, kao što su dobro predviđali domaći i strani posmatrači, jednoglasno prihvatila predlog i smjesta izglasala Zakon o proglašenju knjaževine Crne Gore za kraljevinu. Zakon je bio kratak, jasan, bez složenih rečenica. Imao je samo pet članova: prvi govori o aktu inauguracije, drugi, treći i četvrti o kralju i dinastiji, a peti predstavlja završne odredbe.



Svečana povorka ispred Manastira

Veselje je bilo na svakom koraku: u dvoru, crkvama, na ulici, u kafanama, parkovima, na poljanama ... Pjevačka društva su držala koncerte, a predveče je priređen nezaboravni vatromet. Sve vrijeme se pucalo iz personalnog naoružanja. Djeca su pjevala pjesme „Kralj je naš, mi smo kraljevi!“ Slavilo se do kasno u noć, a ljudi bolje kondicije nijesu ni trošili vrijeme na spavanje.

Drugog dana su se ponovo oglasile salve iz 101 topa. Kralj i kraljica su obilježili u Vlaškoj crkvi pedesetogodišnjicu braka. Sva strana i domaća plemenita gospoda su na trgu prisustvovali smotri savremene crnogorske vojske i jedne čete veterana iz bitaka sa Vučjeg dola i ostalih koje su donijele svjetsku slavu Gospodaru Crne Gore. Zujale su filmske kamere, okidali foto-aparati, a nekolicina slikara je pravila skice znamenitih gostiju.

Trećeg dana je centralni događaj bio defile vojske na Obilića poljani. Vojskom je komandovao brigadir i serdar Janko Vukotić. U defileu je učestvovala i konjica iz Pive, Drobnjaka i Vasojevića. U tom času je stigao telegram ruskog cara Nikole II, koji saopštava kako je 15. avgusta 1910. kralj Nikola proizveden u feldmaršala slavne ruske armade, u najveći mogući čin.

Novopečeni kraljevski par je dobio svu silu darova i znamenja od najistaknutijih predstavnika evropske plave krvi. Franja Josif je kraljici Mileni poklonio dva rasna konja sa opremom. Konja engleske rase je dobio i kralj Nikola od predsjednika Francuske Republike. Nemoguće je nabrojati što su sve dobili kralj i kraljica za uspomenu i dugo sjećanje.

Darivanje nije mimošlo ni kraljevsku djecu. Car Nikola II je prestolonasljednika Danila proizveo u general-majora, Mirka u potpukovnika, a Petra u poručnika ruske carske armade!

Svečanostima je prisustvovao veliki broj stranih novinara, koji su bilježili sve što je vezano za kralja. Pročitacemo izjavu barona Gizija, austrijskog vojnog atašea: „Crna Gora je bila, odozgo do dolje, predstraža Rusije. Rusija je podržavala Crnu Goru u svakom pogledu, a naročito u vojničkome; ona je nju kao predstražu i dizala. Bilo je ljudi koji su htjeli sa habzburškom monarhijom, ali ih je bilo malo. Za nas Austrijance mnogo je značilko suparništvo između Srbije i Crne Gore ...“

Engleski listovi „Dejli Njuz“ i „Dejli Telegraf“, tada među prvima u svijetu, objavili su opširne izvještaje svojih specijalnih reportera. Tu su, zatim, bili vodeći talijanski, austrijski, ruski, francuski, peštanski, berlinski i drugi listovi.



Dio naslovne strane na kojoj su „Austrijske ilustrovane novine“ („Österreichs Illustrierte Zeitung“) donijele ekskluzivnu foto-reportažu sa jubileja 1910. na Cetinju

Najzanimljivije i najnetipičnije su pisali engleski listovi:

„Njegova država može da bude mala, prihodi njeni mogu da budu skromni, narod može biti nemnogobrojan i da živi u teškim trudovima, ali ta država je različna od svih oko nje i ponosi se istorijom punom energije i slavne nezavisnosti. Eto zato pravo je da ima svoga kralja, i time da se kaže veleglasno da čovjekovo blagorodstvo nije u stvarima što ima, nego u onim kakav je, i da se veličje jedne države ne sastoji u prostranstvu zemlje i veličini prihoda, nego u silama građanskog života njegove složenosti.“

Raspjevani Francuzi (list „L'Illustration“) ovako slikaju Montenegro i novog kralja:

„Tamo dolje, gdje leže ogromne kamene stijene kao mitska čudovišta, nad kojima se svijeta zagasitoplavo nebo, tamo dolje gdje surova priroda iscrpljuje svu snagu ljudsku, tamo će se kroz nekoliko dana navršiti pedeset godina vladavine Nikole I, knjaza Crne Gore koji je je po dužini vladanja treći među svim vladarima. Poznato je, naime, da je car Franjo Josif najstariji evropski vladalac, za njim dolazi knjaz Jovan od Lihtenštajna, a odmah uz njih je, na trećem mjestu, crnogorski kralj Nikola. Nikola je plemenit i ponosan vladar, vladar koji je dobar i duševan, koji svakoga umije da očara svojim riječima, osmijehom i ophođenjem. Njegova imponantna spoljašnjost daje utisak kao da je od tuča salivena, u koju je udahnuta duša pravog vladaoca.“

Braća novinari će, inače, kralja Nikolu uporediti sa Sokratom, a Cetinje sa Atinom. Detaljno će biti opisana njegova uniforma, koju kralj, inače, uopšte nije trpio, kao ni „uske gaće“, jer se prirodno i prijatno osjećao samo u crnogorskom odijelu, širokim gaćama i košulji koja ne steže.

Jedan novinar će među masom gostiju primjetiti i „dva Engleza, potpuno obrijanih glava, koji su hladnokrvno šetali među narodom i gledali sve te slavjenike, vatromete, prijeme“. Obrijani tipovi su, zapravo, bili vlasnici banke koja je zajmila kralju Nikoli onih šest miliona perpera, braća Bulton, za koje novinar dalje veli: „Možda su gledali, sa nešto sjete, kako dio te pozajmice odlazi tek tako, u nepovrat, u punjenje stomaka. Ali, svaka slava se kupuje. Kralj Nikola je svojoj porodici stvorio bogate veze; poželimu mu isti uspjeh i u jačanju državnih finansija.“ Inače, kralj Nikola je vratio zajam uredno i sa kamatom. Crna Gora njegovog vremena nije imala inflaciju.

Ali, njegovo kraljevstvo neće dugo trajati. Umrijet će prije kralja.

FILATELISTIČKA PRIČA

GALERIJA "MONTENEGRINA"



1905. (Ustav, proba, III izdanje)

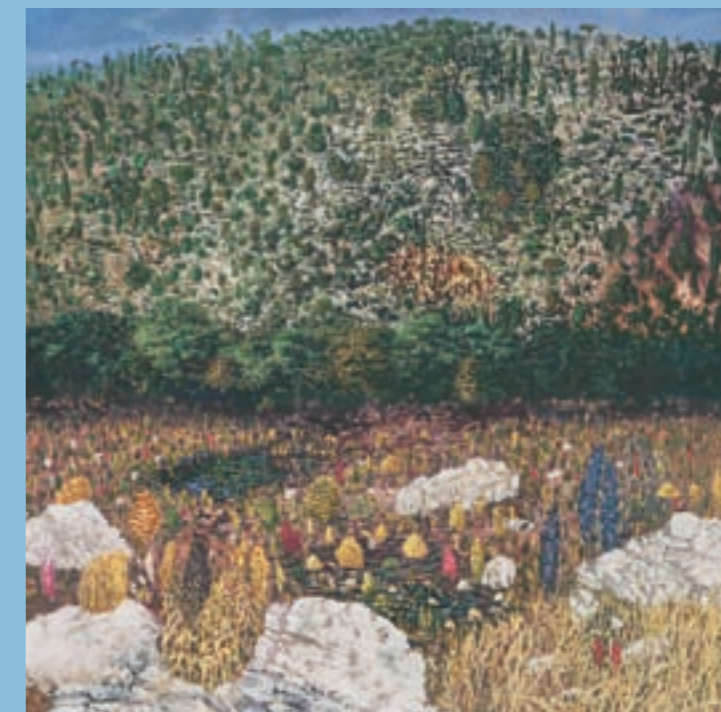


1910. (neprihvaćeni otisak marke u dvobojnom stilu)



1921. (Gaeta, Crveni krst, izdanje izbjegličke vlade)

Dragulji iz filatelističke zbirke gosp. Vukadina Zečevića, doajena Zajednice Crnogoraca Split, kao da pričaju priču o državi slavnoj i nestaloj: iako joj je knjaz Nikola 1905. godine darovao Ustav i ona ušla u red uređenih država Evrope, iako su 1910. godine gotovo svi evropski dvorovi dali saglasnost da Crna Gora postane kraljevina, ipak se zla kob „neprihvaćenog otiska“ nadvila nad mladom kraljevinom koje, kao ni njenog suverena, više nije bilo 1921. godine kada je izbjeglička vlada izdala marku sa likom kraljice Milene.



Sa izložbe Branslava Sekulića (gvaš na papiru, 60 × 60 cm, 2010.)

NOVI NASLOV



STOGODIŠNJICA PROGLAŠENJA CRNE GORE ZA KRALJEVINU



Kralj Nikola



Kraljica Milena



Kralj Nikola bio se orodio sa Evropom svoga doba

*(I red: veliki knjaz Petar Nikolajevič Romanov, knjaz Franc Batenberg, princeza Vjera, princeza Ksenija, pres-
tolonasljednik Danilo, princ Mirko, princ Petar; II red: Milica Petrović (Juta Meklenburg Strelic), knjaginja Ana
Batenberg, kraljica Jelena, kraljica Milena, kralj Nikola, velika knjaginja Milica Romanov, kralj Viktor Emanuel
III, princeza Natalija; III red: princeza Jelena Karađorđević, knjaginjica Marina Petrovna Nikolajevič, princ
Aleksandar Karađorđević)*